

JÓ HÍR

A PÉCSI EGYHÁZMEGYE LAPJA

Ünnepi megjelenés Szent Péter és Pál apostolok napjára

Hivatal és karizma

A szenteket azért tisztelhetjük, mert életútjuk folyamán kiváló módon valósították meg Isten Országának szolgálatát. Földi életük a kegyelemből táplálkozott és ezt hősiességon váltották aprópénzre a történelem, egyéni helyzetük, életállapotuk aktuális viszonyai között. A világ viszonyainak kötöttségei között éltek, de Isten Országának szabad polgárai voltak: műveik és alakjuk örökre megmaradnak, mert a Századok Királyának művéhez kötődtek. A vértanúk, hitvallók, szerzetesek, a számos hivatás nagyjai bemutatták, hogy az élet minden területén elérhető az Ige, a kegyelem, amely bennünket is bátorít, támogat. Életük számunkra tanítás, bátorítás, pártfogásuk pedig csendes, minden tapasztalat mögött megbújó segítség és támogatás. Péter és Pál apostolok – egyházmegyénk fővédőszenntjei – életútja is életre váltott kegyelem, amely bennünket is bátorít, támogat.

Az apostolok között vezető szerepet betöltő szangvinikus természetű Pétert, Jézus sátánjának nevezi, mert nem Isten tervei szerint gondolkodik. Nem sokkal ezután sziklának nevezi őt, még akkor is, ha a húsvéti események között Péter megtagadja tanítványi mivoltát. A kereszttúra induló Jézus Péterre eső futó pillantása a tagadót mégis megragadja és a hit sziklájává változtatja.

Pál apostol Jónás próféta útját választja. Hiába minden titok és tudomány ismerete, a karizmák, a fényes látomások, a sivatagi magány, tízévi bujdosás után mégis elfogadva az Egyház szavát indul a missziós útjára. Életútjuk kiválóan tanítja, hogy az Egyházban hivatalnak is karizmája van, és karizma sem létezhet hivatal nélkül. Életük emlékeztető arra, hogy az Egyházban mindkettő a szolgálatra irányul, csak annyit érnek, amennyit szolgálnak. ■ Takács Gábor

Százéves az ófalui templom. Teljes külső, belső felújítására került sor Ófaluban az egész község összefogása eredményeként. A templomszentelési ünnepi szentmisét Mayer Mihály megyéspüspök úr mutatta be.

Nácizmus és kereszténység

„Tizenhat évesen Berlinbe mentem a Vöröskereszt ápolónőjeként. Ott esküt kellett tennünk, hogy Hitlert istenünknek tekintjük és alá kellett írunk, hogy nem megyünk többet templomba. Az egyház és minden más család. Az összes zsidót ki kell irtani. Ez volt kiképzésünk kezdete”.

3. oldal

A középkori püspökvár

A Székesegyház védőszenntje Szent Péter apostolfejedelem lett. Az építés ideje pontosan nem határozható meg, annyi azonban biztosan állítható, hogy Szent István korában bizonyosan állt egy püspöki templomként szolgáló épület, amely alkalmasint egy az ókeresztény korból származó, jó állapotban megmaradt építmény lehetett.

10–11. oldal

Elcsendesedtek az iskolák

Bár csak az oktatási szaktárca is mindig tiszta látással és biztos kézzel nyúlna a jövőképek világába, hogy kiválassza onnan azt, ami a holnapunkat derűssé formáló értékkel bír! ... jó ideje már folyamatosan forrong az oktatás világa. Reform, reformot követ, és nem rajzolódik ki biztos alapú nemzeti stratégia.

13. oldal

Megnyílt a Dómmúzeum állandó kiállítása

Megnyílt a Dómmúzeum állandó kiállítása, amelyet dr. Vargha Kálmán a Kulturális Örökségvédelmi Hivatal elnöke adott át Mayer Mihály megyéspüspöknek. A kiállítást dr. Szili Katalin, az Országgyűlés elnöke nyitotta meg.

A Dómmúzeum épülete mintegy másfél évvel ezelőtt már elkészült, Dr. Bachman Zoltán Ybl-díjas építész tervei alapján. A XII–XIX. századig terjedő időszakból származó pécsi dóm kőfaragványainak és építészeti elemeinek restaurálása mostanra fejeződött be. Az így elkészült állandó kiállítást dr. Vargha Kálmán, a KÖH elnöke adta át Mayer Mihály megyéspüspöknek, a Dómkőtár alapítvány elnökének.

Püspök úr beszédében elsőként megköszönte mindenkinek a sok munkát, mely ebben a múzeumban jelenvalóvá lett. Hangsúlyozta, hogy minden múzeum a múltnak a tanúja, a múlt történémeinek egy része. Fontos, hogy ne csak egy emlék legyen, hanem az emléken túl a jelen kasszámítója is.

Ahogy a megnyitó elején felcsendül Pünkösdi ének is élővé teszi az embert, úgy ezek a kövek is életet sugároznak.

Beszédében kiemelte, hogy a kövek a vallási történelem tanúi is. Istenkapcsolat

lat eszközei, hiszen az Istentől vezérelt ember, a társadalom építő köve. Ilyen kövekké kell válnunk, melyek gazdagítják a társadalmat és értékrendet sugároznak magukból.

A kiállítást tervező Tóth Melinda művészettörténész a következőket mondta a kiállítás anyagáról:

– A munkafolyamat kezdetén Pécssett „szétszedték” Magyarország legjelentősebb román kori székesegyházát, azaz átépítették. A benne talált régi díszítőelemeket – mivel azok a XIX. századi átépítők szemében nem voltak elég mutatósak – kitétték az épületből, és ezzel hozzájárultak egy szobrászati gyűjtemény kialakulásához. Ez raktárról raktárra járt, időnként bemutatták múzeumokban, de nagyon hosszú ideig senki nem láthatta őket. Nagyszerű, hogy ebben az épületben méltó helyet kaptak az emlékek.

A XIX. századi újjáépítés után már csak az altemplom maradt meg eredeti, XII. századi részleteiben. Két lépcső vezetett oda, s azokat faldíszítések, frízek vették körül bibliai jelenetsorokkal, alakokkal. Ezek Jézus születésének történetéről meséltek, az ószövetségi Sámson jelenetsorait mutatták be. A másik lejárati falán a teremtés jelenetei elevenedtek meg, és Isten alakja az utolsó ítéletben. Ez a kezdet és a vég, tehát bezárja azt a kört, ahogy a középkori ember gondolkodott a történelemről. Az említett gyönyörű domborművek megszenvedték azt, hogy a török korban még benn voltak a Székesegyházban. Nagyon sok gyönyörű dombormű is megmaradt az idők során.

A múzeum megtekinthető minden nap 10 és 17 óra között. ■

Hubertusz-mise Szigetváron

Szent Hubertuszra, a vadászok védőszentjére emlékeztek június 12-én Szigetváron.

A vadásznapi Hubertusz misével kezdődött, melyet Mayer Mihály megyéspüspök úr celebrált, majd ezt követően vadászati kiállítás nyílt a községházán, utána pedig főzéssel, gyermekprogramokkal, vadászballal várták az érdeklődőket.

Szent Hubertusz megtérése előtt kicsapongó életet élt, amelynek szerves része volt a mulatozás és a vadászat. Egy napon egy szarvas szarvai között meglátta a keresztet, megtért, püspök, sőt a vadászok védőszentje lett. A kereszt megpillantásával vette észre és értette meg Isten üzenetét. ■

Koncert a Mecsek lábánál

A Mánfától nyugatra lévő, festői völgyben elhelyezkedő Árpád kori kis templom adott otthont a Komlói Pedagógus Kamarakórus és a sepsiszentgyörgyi Szent József plébánia Laudate kamarakórusa közös koncertjének. A XII. században épült kis méretű, egyhajós, félköríves szentélyű templom, kicsinek bizonyult a közönség létszámát illetően.

A két kórus közötti kapcsolat 2000-ben jött létre, azóta ez a második találkozás. A Laudate kórus a Székelyföld értékeit képviseli és örökíti. Vezetőjük, Rózsa Imre a koncert utáni beszélgetésen említette, hogy munkájukat teljes mértékben szolgálatnak tekintik. Szinte minden fellépésük

templomban történik és a liturgia szebbé tételére szolgál. Legújabb CD-jük nemrég jelent meg Ave Maria – Népénekek – címmel. Ajánlásában a következőt olvassuk: „Szeretettel

ajánljuk e gyűjteményt minden, Szűzanyát szerető embernek. A népénekek a *Dicsérjétek az Urat* – énekeskönyvből és a *Csíksomlyói kalauz* – énekgyűjteményből vannak.”

A Komlói Pedagógus Kamarakórus 1978. őszén alakult meg; alapítója és jelenlegi karnagya dr. Szabó Szabolcs. Az énekkar minden évben két önálló koncertet ad saját városában, s gyakran szerepel magyarországi és külföldi fesztiválokon, versenyeken. Itthon – számos állami elismerés mellett – elnyerte a legmagasabb amatőr zenei kitüntetést, a „hamversenykórus” címet.

Mindkét kórus előadása fel-emelő élményt nyújtott a hallgatóknak. ■

Nácizmus–kereszténység

Nem is olyan régen elhangzott az a vád, hogy a nácizmus, a kereszténység talaján nőtt ki. Olyanok is voltak, vannak, akik azt állítják, hogy a keresztények szervezték meg a koncentrációs táborokat.

Azt sugallják, hogy a kereszténység, illetve a keresztények bűne a nácizmus zsidóüldözése, kiemelten a soá (Holokauszt).

Ezekben elsősorban az a felfogás mutatkozik meg, hogy a keresztelés tényét azonosítják a megkeresztelt ember tevékenységével, még akkor is, amikor ez az ember keresztény ellenes ideológiák és manipulációk révén a kereszténységgel nem összeegyeztethető morálisan negatív magatartást tanúsít.

A hamis összemérés mögött ott rejlik az az ideológia, és nem vallás!, mely politikai és nacionalista elvek épül. Ez az ideológia szabad út miatt elsöpörte az Istent, a morális elveket, és helyébe az emberi ésszt állította. Az emberi éssz motiválja a faj, és az osztály.

Ami a faj (Rass)-nak hasznos és előnyös, az szabad utat kap, ami e fajnak káros, az kiirtandó.

Most lássunk csak néhány idézetet, állásfoglalást a nácizmus ideológiájából. Az idézeteket a Szent Egyed közösség megalapítójának könyvéből veszem. A könyv címe. Keresztények a vértanúság századaiban.

1933. január 30-án a német állam feje, von Hindenburg tábornok kinevezte Adolf Hitlert a Reich (birodalom) kancellárjának. A nemzetiszocialista munkáspárt (NSDAP) 1920-ban elfogadott programjának 24. cikkelye „megerősítette” minden vallás szabadságát az államban, amennyiben ezek nem jelentenek veszélyt magára az államra nézve és nem sértik az erkölcsöt és a germán faj erkölcsi érzékét. A párt támogatja a „pozitív kereszténységet”, de nem köti magát egyetlen felekezethez sem.

A kétértelmű „pozitív kereszténység” kifejezés végeredményként a nemzetiszocializmussal való azonosulást jelentette.

A továbbiakban 1937-ben, az egyházi ügyekkel megbízott miniszter, Hans Kerrl kijelentette, hogy Hitlerrel egy újabb kinyilatkoztatáshoz érkezünk: „A párt a pozitív kereszténységre támaszkodik, amely nem más, mint a nemzetiszocializmus. Ez utóbbi Isten akaratából következik, melyet a német vérben nyilatkoztatott ki. Azt, hogy a kereszténység a Krisztusban, Isten fiában való hitből áll, nevelésnek tartom. Az igazi kereszténységet a párt képviseli és Führer felhívja a német népet egy igazi és konkrét kereszténység gyakorlására. A Führer egy újfajta kinyilatkoztatás szereplője”.

A biológiai rasszizmus, amelynek elméletét Alfred Rosenberg állította fel A XX. század mítosza című művében, újpogánysággként jelentkezett. Az volt a célja, hogy a német nép körében a német faj és nemzet új vallását ültesse el. A nácizmus ideológiája az Ószövetség eltörlését javasolta, valamint az Újszövetség megtisztítását Pál leveleitől. Szorgalmazta, hogy hozzanak létre egy germán egyházat, amely a véren, a fajon és a földön alapul.

Rosenberg gondolatai nem voltak mindig hivatalos tanítások, de a náci ideológia központi magvát képezték, mint ahogy ez az évek során bebizonyosodott.

Egy német ápolónó vallomása ezek: „Tizenhat évesen Berlinbe mentem a Vöröskereszt ápolónójeként. Ott esküt kellett tennünk, hogy Hitlert istenünknek tekintjük és alá kellett írunk, hogy nem megyünk többet templomba. Az egyház és minden más család. Az összes zsidót ki kell irtani. Ez volt kiképzésünk kezdete”.

A pápa kijelentette az 1937-es *Mit brennender Sorge* kezdetű enciklikájában, hogy a faj, a nemzet és az állam istenítése összeférhetetlen a keresztény hittel.

A nácizmus új evilági vallás jegyeit mutatta, mely a német ember egész lelkét igényelte. A náci állam megparancsolta azoknak a mítoszoknak, jelképeknek és szertartásoknak használatát, melyeknek kétségtelen vallási tartalmuk volt.

A náci azt állították, hogy a katolikus egyesületek tulajdonképpen politi-

kai szerveződések, és ezért akarják megszüntetni őket. 1936. szeptember 1-jén nyilvánosságra hoztak egy dekrétumot, amely kötelezővé tette minden német fiatal számára a Hitlerjugendhez való csatlakozást. A dekrétum a katolikus mozgalmak végét jelentette, mivel a hitleri ifjúsági szervezet szabályai nem engedtek két szervezethez tartozást.

Azokat az újságokat, melyek nem voltak hajlandók az együttműködésre, betiltották.

A kampány, amely az egyház társadalmi jelenlétét akarta csökkenteni, más oldalról is támadott. Az állami iskolákban tanító szerzeteseknek felmondtak. A középületekből megpróbálták kitiltani a feszületeket. A prédikációkat szigorúan ellenőrizték. A katolikus rendezvényeknek szigorú határokat szabtak. 1939-ben felszámolták a felekezeti iskolákat. Eljuttottak a katolikus mozgalom néhány jeles képviselőjének fizikai megsemmisítéséig.

1935-ben perek sorozata kezdődött papok és szerzetesek ellen, akiket a valutatörvény megszegésével, illetve szexuális zaklatással vádoltak. Az ellentét a náci állam és az egyház között kibékíthetetlen volt. A 12 éves hitleri rendszer alatt 12000 pap volt, akit valamilyen módon megfenyegettek, személyes szabadságában korlátoztak vagy üldöztek.

A nemzetiszocializmus végső célja az egyházak eltüntetése és a kereszténység náci hittel való helyettesítése volt. A hatalom konszolidációjának éveit és a háború alatti időszakot a Führer nem találta alkalmasnak az egyházak elleni végső támadás megindítására. Mint ahogyan tudjuk Bormann feljegyzéseiből, a Führer a vizályok idején tartott megbeszéléseken nem titkolta, hogy az egyházakkal szembeni végső megoldást egyszerűen elhalasztották a háború utánra. 1941 decemberében Hitler kijelentette: „A háború be fog fejeződni és az én életem utolsó nagy feladata az egyház problémájának megoldása lesz.”

Az erős propaganda hatására 1938 folyamán csak Bécsben körülbelül 25 ezren léptek ki az egyházból. ■

kathpress

PÁRIS A francia államfő, Jacques Chirac, valamint a Konvent volt elnöke Giscard d'Estaing elutasítják a kereszténység megnevezését az alkotmány preambulumban. Franciaországban hosszas viták után megállapodtak abban, hogy egyetlen hivatalos okmányban se legyen vallásra történő utá-

lás – mondta Chirac. Ezért ellenzi a tervezett szöveg megváltoztatását. Giscard d'Estaing szerint, ha a kereszténységet megemlítené az alkotmány, akkor más vallások is előállhatnak hasonló kéréssel. Annak pedig semmi értelme, hogy valamennyi vallást felsoroljuk. Maradjon tehát az

eredeti változat, amely Európa „kulturális, vallási és humanista” örökségét említi. (Kathpress)

JERUZSÁLEM Izrael és Vatikán képviselői július elején folytatják az egy évvel ezelőtt megszakadt tárgyalásokat az egyház státuszáról – mondta az izraeli külügyminisztérium

szóvivője. A megbeszélés témái között szerepel az egyházi kórházak és szociális intézmények adóztatása, valamint a templomok tulajdonlásának kérdése és egyéb jogi problémák. A Szentsek és Izrael 1993-ban alapszerződést kötött, melyet az izraeli parlament máig sem ratifikált. (Kathpress)

Tálcntumaink Isten ajándékai

Beszélgetés gr. Bethlen Istvánal

Gr. Bethlen István a Páneurópai Unió magyarországi elnöke. Évtizedek óta fárad azon, hogy Európában a keresztény alapokra támaszkodva valósuljon meg az egység. Személyes hite erőforrás a munkájához.

– Mélyen hívó ember vagyok. Sajat tapasztalatomból mondhatom, hogy ember hit nélkül nem élhet. Jogi, közgazdasági, filozófiai diplomát szereztem. Filozófiai diplomamunkámat a német egzisztencialista filozófiáról írtam. Ezzel kapcsolatosan alaposan kellett Jean-Paul Sartre munkásságával, és rajta keresztül a marxizmussal foglalkoznom. Rájöttem, hogy az az ember is hisz, aki hitetlennek tartja magát. A kérdés csak az, hogy miben hisz. Van pozitív hit, ez az istenhit, és van negatív hit, személyesítve Marx és Sartre tanai, vagyis amikor az ember a negatív dolgokban hisz. Az előbbi a konstruktív hit, az utóbbi destruktív hit. Hitunktól függ, hogy építjük-e a világot, jó irányba próbáljuk-e vinni, vagy romboljuk-e azt.

– Sokan féltik Európa jövőjét azért, mert nem a keresztény alapokra akar építkezni. Tényleg ennyire le-sújtó a helyzet?

– Több hónap óta mindennap Európai Unió rendezvényeken veszek részt. Harminchéte éve dolgozom az európai egységért. Politikusaink többsége jelen pillanatban csakugyan nem képviseli azt a vonalat, amelyet az alapító atyák – Konrad Adenauer német kancellár, Alcide de Gasperi olasz miniszterelnök, Robert Schuman francia államférfi – képviseltek. Ők nem csak kereszténydemokrata politikuskok voltak, hanem mélyen hívó keresztények. Ma a politikusok többsége úgy érzi, hogy a keresztény gyökerek nem olyan fontosak, mint azt az alapító atyák mondták. De biztosnak tartom, hogy ez egy időleges jelenség. Május 22-én a feleségemmel elzarándokoltunk Mariazellbe, ahol kb. százezer ember vett részt a hihetetlenül rossz idő ellenére is óriási lelkesedéssel a közép-európai katolikus zarándoklaton. A nyolc országból érkező hívők között rengeteg fiatal volt. Ez azt mutatja, hogy igenis nagyon erős Európában a keresztény hit, a keresztény gyökerekhez való ragaszkodás. S az emberek hajlandóak magukra venni a legnagyobb terheket is, hogy egy ilyen zarándoklaton részt vegyenek. Tehát ne cseréljük össze Európában a politikai többséget, amely a szocialista-liberális oldalon van, a valós keresztény erővel. Csak rajtunk múlik az, hogy a jövőben mennyire tudjuk az alapító atyák szellemében ezt az erőt Európa motorjává tenni. Vagy pedig rezignálunk, és elfogadjuk azt, hogy olyanok kormányozzanak

minket, akik nem látják ezeknek az erkölcsi normáknak, ennek a hitnek a döntő jelentőségét. Anélkül, hogy próféta lennék megjósolhatom, hogy Európának nem lesz különösebben nagy jövője, ha nem ragaszkodik a keresztény alapokhoz. Malraux a XX. sz. egyik kiemelkedő filozófusa, gondolkodója volt. Mélységesen baloldali gondolkodású emberként vett részt a kommunisták által vezetett spanyol polgárháborúban. Ő mondotta, hogy a III. évezred a hit által fémljelt lesz, mert ha nem, akkor nem lesz jövője Európának. Ha most körülnézünk a világban, akkor a terrorizmust látjuk, naponta mérgezzük magunkat különböző élelmiszerekkel, nem folytatom tovább. Hová vezet egy olyan fajta politika, amelyik nem hisz abban, hogy a világot mi csak azért uralthatjuk hogy az isteni parancsnak megfelelően jobba tegyük azt. Tehát csak rajtunk múlik, hogy ez az Európa milyen lesz. S ha ez az Európa nem az istenhitben, nem a zsidó-keresztény gyökerekben mélyen hívőként, azokat erősítve épül föl, akkor nem lesz jövője.

– Mit tehet egy hívó ember, hogy a közjó szolgálatában álló emberek a szilárd erkölcsi értékrendet képviseljék?

– Keresztény emberek, sőt rendszeresen templomba járó emberek is olyanokra adják le szavazatukat, akik tudatosan egy olyan párthoz tartoznak, amelyik magát ateistának vallja, amelyik nem ismeri el a zsidó-keresztény alapokat, nem ismeri el ennek döntő jelentőségét Európá építésében. Kezdjük saját magunkkal! Rajtunk múlik, hogy elmenjünk választani, és olyan politikusokra ill. pártokra adjuk le a szavazatunkat, akik ezt az értékrendet képviselik. Nem szabad negatív módon nézni a dolgokat, nem szabad pesszimistának lenni. Óriási eredmény volt, éppen azért, mert nem nyugodtunk bele semmibe, hogy az európai zászlóra rákerült a 12 csillag, ami nem más katolikus szemmel nézve mint a Szűzanya 12 csillaga. Protestáns testvéreink pedig úgy fogalmazhatják meg, hogy ne legyen probléma dogmatikai téren, hogy a Napba öltözött Asszony szimbóluma. A magyar keresztényeknek nem kell megmagyarázni, hogy milyen döntő jelentősége van a reálszimbólumoknak, hiszen mi a Szent Koronát nem tárgynak, hanem személynek ismerjük el. Higy-

gyük el, hogy óriási jelentősége van annak, hogy az agnosztikus többségű uniós parlamenttel sikerült elfogadtatni a 12 aranycsillag felvételét a kék zászlóra.

– A Páneurópai Unióra milyen feladatok várnak most az uniós csatlakozás után?

– A Páneurópai Uniónak első számú feladata, hogy elősegítse a keresztény alapokhoz való visszatérést. A másik nagyon fontos feladata az, hogy az uniós csatlakozás folyamata messze nincs lezárva. Magyar nemzeti érdekek, hogy Erdély minél hamarabb teljes jogú tagja legyen az Uniónak. Minél hamarabb bekerüljenek az Unióba az évszázadok óta közös sorsunkat viselő horvát testvéreink. Óriási érdekünk fűződik ahhoz, hogy Kárpátalja ne szakadjon le az európai egységűs folyamatától, hogy elérjük a lehető legnagyobb kedvezményeket a kárpátaljai magyarok számára, ugyanez vonatkozik természetesen a délvidéki magyarokra is. Tehát az európai egységűs folyamata még messze nincs lezárva, még rengeteg munka vár ránk. A Páneurópai Unió feladata az egységűs továbbvitele, és természetesen nem mindegy, hogy ezt az Európát milyen szellemben építjük. Ennek az Európának akkor lesz komoly jövője, ha ugyanazt a döntést meghozza, amit Szent István király, vagyis ennek az országnak kereszténynek kell lennie. Tessék megnézni, hogy hány nép tűnt el a Duna-medencében, nálunk sokkal nagyobb népek. A magyarság a vérzivataros történelmében megélt rengeteg tragédia ellenére itt van. Az Európai Uniónak is csak akkor lesz jövője, ha saját gyökereit komolyan veszi.

– Tehát lelki-szemleli megújulásra lenne szükség?

– Tessék megnézni, hogy Európában hogyan mosta el a keletről jövő vörös szenny, a kommunizmus, és a nyugatról érkező barna szenny, a nemzeti szocializmus a már akkor bimbózó és jó esélyekkel kecsegtető páneurópai mozgalmat. Európa szerencsésebbik felében mégis új életre tudott támadni és keresztény emberek indították el, építették föl. Soha semmilyen szituációban nincs joga egy keresztény embernek, egy istenhívó embernek pesszimistának lenni. Azt hisszük, hogy Szent Istvánnak könnyebb dolga volt? Azt hisszük, hogy akkor nem volt legalább annyi ellenállás a magyar társadalomban a kereszténység ellen mint ma? Mindig nehéz a helyzet, de aki hisz, az nem adja föl soha a reményt. S ha nem adjuk föl a reményt, eredményesek leszünk. ■

A Pécsi Egyházmegye története

Az egyházmegye középkori története

Az egyházmegye létrejötté előtt már jelentős keresztény hagyományokkal rendelkezett a püspökség székvárosa. A terület római kori központja, Pécs elődje, Sopianae város volt, amely virágkora a IV. századra tehető. A IV. században jelentős keresztény közösség élt a városban, melynek impozáns emlékei a szakszerű feltárási és konzerválási munkák nyomán ma is látogathatóak. A legjelentősebb ókeresztény emlékek, amelyek a Világörökség részei, a Dóm téren, ill. a Székesegyház közelében találhatóak: Ókeresztény Mauzóleum, Péter Pál és Korsós Sírkamrák, cella trichora stb. 430-ban a rómaiak a hunoknak engedték át Valéria tartományt, melynek következtében a település lakossága is elköltözött. A legújabb kutatási eredmények (Tóth Endre) alapján a keresztény lakosság kontinuitása nem mutatható ki: a város keresztény népessége nem érte meg a honfoglalást és a püspökség megalapítását. A népvándorlás időszakában az ókeresztény temetőt, sír-építményeket lakóhelyként használták az itt élők.

A püspökség megszervezése I. (Szt.) István királynak a fekete magyarok felett aratott győzelméhez (1008), majd az azt követő misszióhoz kapcsolható. A Szt. Péter apostolfejedelem tiszteletére szentelt egyházmegye alapítólevelét 1009. aug. 23-án állították ki Győrött, Azo pápai legátus jelenlétében. Az erősen interpolált, határleíró oklevél a somogyi konvent egy 1404-ben kelt átiratában maradt fenn. A püspöki székhely kiválasztásában minden bizonnyal nagy szerepe lehetett a város ókeresztény emlékeinek is. A dioecesis határai: É-on és Ny-on a veszprémi egyházmegyével volt határos; K-n a Duna jelentette a természetes határt, ám ekkor már a kalocsai egyházmegye is funkcionált; DNy-on csak a zágrábi püspökség felállítását (1091) követően került sor a határok kijelölésére. Az egyházmegye létrejöttét követően szerveződtek meg a területen a vármegyék: Tolna, Baranya, Pozsega, Valkó. A püspökség területén nyolc főesperesi kerület jött létre: a tolnai, a regölyi, a baranyai, a vátyi

(a XIII–XIV. sz. fordulójától székesegyházi), az aszúági, a valkói, a marichiai, és a pozsegai.

Első püspöke a franko-gall ill. lombard származású Bonipert volt. Halálát (1046) követően a székesegyházban temették el Orseolo Péter királyt. A Pannonhalmán tanult Mór püspök kezdte meg az 1064-ben leégett Székesegyház újjáépítését, valamint ő

német származású Koppenbachi Vilmos, I. (Nagy) Lajos király titkos kancellárja, jelentős szerepet játszott az 1367-ben alapított pécsi egyetem létrehozásában, amelynek első kancellárja lett; az arisztokrata származású, Alsáni Bálint királyi diplomataként tevékenykedett, 1384-ben a pápa bíborossá kreálta. Mohács előtti jelentős püspökei közül ki kell említenünk a kiváló humanista költőt, Janus Pannoniust (1459–1471), a püspökvár megerősítését végző Ernuszt Zsigmondot (1473–1505), valamint a püspökvár reneszánsz építményeinek megrendelőjét, Szatmári Györgyöt (1505–1621).

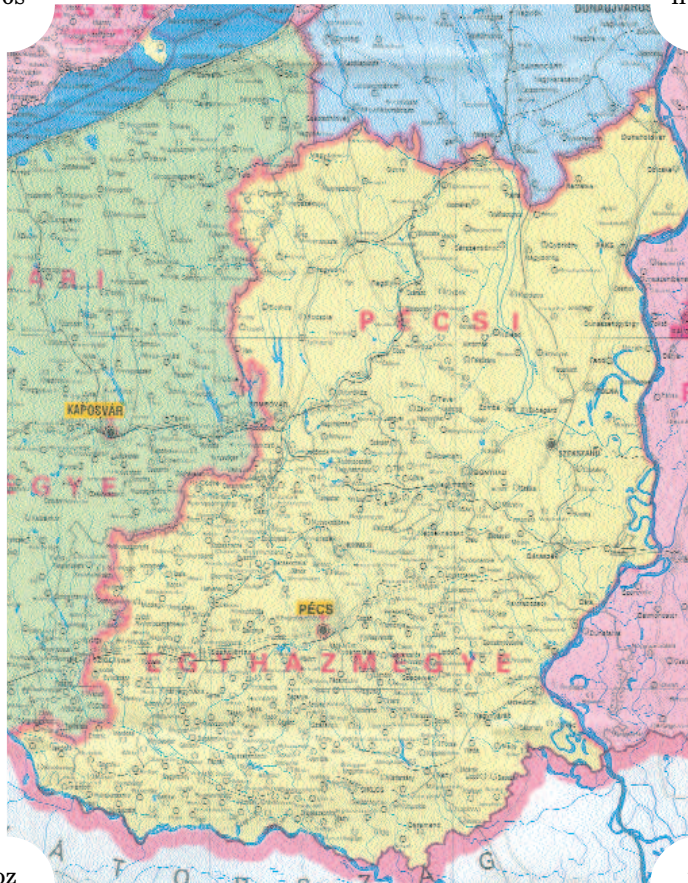
Az egyházmegye területén a 14. század elején már több mint félezer plébánia, egyházigazgatási alközpont működött. A szerzetesrendek közül megtelepedtek a bencések, ciszterciek, ferencesek, domonkosok, karmeliták, ágostonos kanonokok, Ágostonrendi remeték, pálosok stb.; a lovagrendek közül pedig a templomosok és a johanniták.

A törökök a mohácsi csatát (1526. augusztus 29.) követően felprédálták a várost, azonban végleges eleste csak 1543. július 20-án következett be.

A hódoltság kora

A lappangó eretnokség, az alsópapság erkölcsi lazasága és hiányos teológiai felkészültsége, a püspökök politikai-közéleti tevékenysége és távolléte az egyházmegye népétől, ezek azok a súlyos tehertertelek, melyekkel egyházmegyénk a mohácsi vész követően a nagylendületű hitújítókkal találkozott. Nem csoda tehát, hogy a reformáció gyorsan megváltoztatta vallási térképünket.

Az egyházmegye 1543-as török megszállása után alig találunk papot Tolna és Baranya megyében. Sokan, mint Csulai Mór Fülöp püspök, a mohácsi csatatéren vesztették életüket. Más egyháziak, elsősorban a szerzetesek, kincseiket mentve elmenekültek. A falusi papság pedig átadta helyét az új hithirdetőknek, akik jól felkészülve ekkor jöttek haza elsősorban Németország egyeteméről. A pásztor nélküli nyáj örömmel fogadta új papjait. Az új hit népnyelvű liturgiájával, dallamos szoltáiraival és a régi papok hibáinak szellemes-gúnyos kipellengérezésével hamarosan nagy népszerűségre tett szert. Egyházmegyénk
(Folytatás a következő oldalon)

készítette el az első magyarországi legendát, Szt. Zoerard-András és Benedek remeték életrajzát. Pécssett kialakuló tisztelete következtében 1848-ban boldoggá avatták. A tatárjárás előtt az egyházmegye kiemelkedő főpásztora volt Bár-Kalán nb. Kalán, aki III. Béla király kancelláriáját is irányította (1183–1186), majd Horvátország és Dalmácia kormányzását látta el (1193–1194), valamint rövid ideig választott esztergomi érsekként tevékenykedett. Ennek következményként engedélyt kapott a pápától, hogy az érseki palliumot pécsi püspökként is viselhesse. A tatárok a Székesegyházat és környékét is elpusztították, majd a XIII. sz. közepétől elkezdődött a püspöki rezidencia és a vár kőből történő felépítése. XIV. század püspökei közül Neszmélyi Miklós alapította a Székesegyház É-i oldalán az Aranyos Mária kápolnát; a

(Folytatás az előző oldalról)

területén először a lutheri tanok képviselői jelentették az új hitet, majd a hercegszöllősi zsinat (1576) után a lelkészek inkább a kálvini irányt követték. Pécs maga az Erdélyből kiáramló unitáriusok központjává vált.

Okvetlenül ki kell emelnünk azonban a reformáció érdemeit, jelesül, hogy a török idők keserűségei közepette tartotta a lelket az elnyomottakban, megőrizte számukra a krisztusi hitet és erősítette őket Isten igéjével. Kollégiumaival biztosította a keresztény kultúra fennmaradását, sőt bizonyos felvirágzását is területünkön, művelte a magyar irodalmat és sokak kezébe könyvet adott. Egyházszerkezetével, zsinataival összetartotta a népet a törökökkel szemben, területünkről más hazai, török ura-

zása alatt, míg az előbbieket a jezsuita helynök joghatóságához tartoztak. Baranyában 15 licenciátus működött, akik meghatározott anyaegyházakban laktak és a név szerint felsorolt leányegyházakat is ellátták; hirdették az igét, vezették az istentiszteleteket, kiszolgáltatták a szentségeket. Ezen kívül sok vándor-szerzetes is járt a területen, akik minden valószínűség szerint ferencesek voltak a bosnyák rendtartományból. Csernek János helynöksége alatt hat vidéki templomot sikerült újjáépíteni. Pécsett, 1620-ban kb. 700 katolikus hívó élt. Ünnepeken létszámuk, a környékről érkező hívek-

adatok vártak. Egyrészt az ősi egyházi birtokok megszerzésén fáradozott, ősi jogait mentette a császári kincstár és az új földesurak foglalásai előtt, másrészt papokról kellett gondoskodnia. Egyháziakat főleg Esztergomból és Veszprémből kapott. A székvárosban és a Duna melletti városokban több szerzetesház létesült, és elsősorban a bosnyák ferencesek vállalták a legnehezebb út-törő munkát.

Utóda, Nesselrod Ferenc (1703–1732) 1714-ben egyházmegyei zsinatot hívott össze. A zsinat jegyzőkönyve és a század első felében végzett kánoni vizitációk felfedik a török uralom, és a reformáció ütött sebeit. A templomok szinte mindenütt romokban hevertek, sok falu teljesen eltűnt a föld színéről. A nép-

Lengyel község temploma

lom alatti iskolákba irányította a tehetségesebb fiatalokat, akik aztán onnét nyugati főiskolákra mentek és mint művelt lelkészek és tanárok tértek vissza az elhagyott néphez.

Várallyai Szaniszló püspök (1543–1548) menekülésétől Radanay Mátyásig (1687–1703) pécsi püspök nem lépett az egyházmegye területére. A Szentszék megbízásából a boszniai püspökök látogatták meg néhányszor a népet. A 16. század vége felé a jezsuiták először csak rendi előjáróik megbízásából, később a Pozsonyban tartózkodó pécsi püspökök helynökeiként gyakorolták joghatóságukat.

Dallos Miklós püspök (1619–1621) jegyzete alapján, amelyet a helynök megbízottjának szóbeli beszámolója alapján készített, képet alkothatunk az egyházmegye (Baranya) korabeli helyzetéről. Pécsett ekkor két jezsuita és két világi pap működött. Az egyházmegye déli részein 12 szláv pap tevékenykedett, ezeket az üszkübi püspök tartotta kormány-

kel kiegészülve, átlagosan ezer lehetett. A szentmiséket a Mindenszentek temploma mellé épült kápolnában, vagy a körülötte lévő temetőben magyar és szláv nyelven tartották. A kálvinisták, akik Pécsett kevesen voltak, mivel a törökök nem engedélyeztek számukra külön lelkészt, szintén a katolikus prédikációra jártak. A legnagyobb keresztény gyülekezet ekkor az ariánusoké volt.

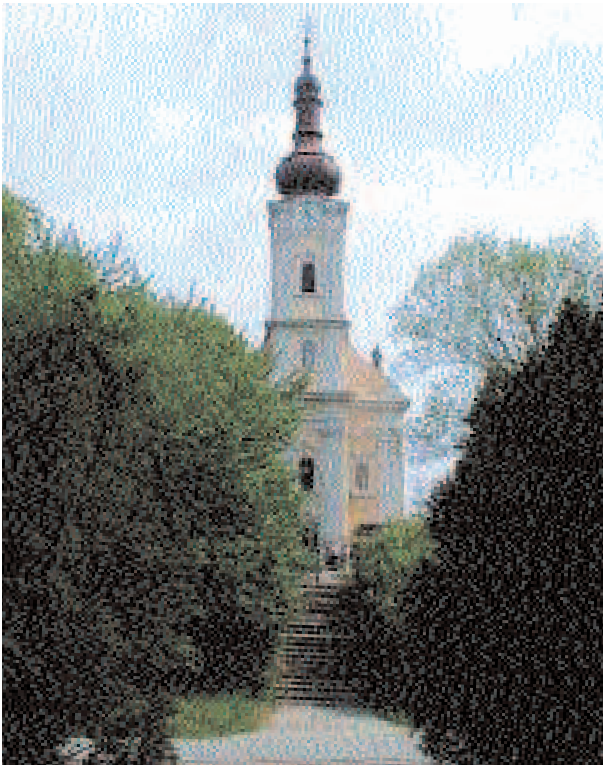
Tolna megyéről sajnos nem rendelkezünk ilyen részletes forrással. Licenciátusok működtek elsősorban a területen, főleg a megye északi részén, ahol a lakosság jórészt ki is tartott a katolikus egyház mellett.

Az újrakezdés éve

1686-ban egyházmegyénk felszabadult a török uralom alól. Radanay püspökre azonban nagyon nehéz fel-

elszegényedett, s amiye megmaradt a török harácsolása után, azt a felszabadító hadműveletek során, majd a császári kincstár adószedése, a Rákóczi-féle szabadságharc hadmozdulatai, a rációk garázdálkodásai következtében vesztette el. A káptalannak ekkor négy tagja volt, Pécsett hat, vidéken pedig négy szerzetesi közösség működött. Volt 15 plébános (a zsinaton csak tíz jelent meg), és megjelent hét „licentiatus plebanus”. A licentiatusok pontos számát nem ismerjük, de kétségtelenül jóval többen voltak, mint ahányan a zsinaton megjelentek.

A XVIII. század legnagyobb formátumú pécsi püspöke kétségkívül Klimó György (1751–1777) volt. A papság képzésére, a kultúrára és a tudományra egyaránt nagy anyagi áldozatot fordított. Egyházlátogatást tartott, templomokat építtetett, elkészíttette Koller Józseffel az egyházmegye történetét, könyvtárát nyilvánossá tette. (Folytatás a következő oldalon)

A tamási katolikus templom

(Folytatás az előző oldalról)
papírmalmot létesített, a teológiai képzést kiváló tanárok alkalmazásával magas színvonalúvá tette stb.

A XIX. és a XX. század

A XIX. század elejére egyházmegyéink népe újból rendezett plébániai gondozásban részesült. A megfelelő anyagi körülmények között élő nép fiai szívesen választották a papi hivatást. A II. József uralma (1780–1790) alatt felszlatott szerzetesházakból is sokan csatlakoztak az egyházmegyéi papokhoz. Miután a templomok felépültek, a nép figyelme az egyház másik intézménye felé fordult, amely az iskolai nevelés és oktatás korszerűbb fejlesztését igényelte. Ennek szolgálatára sietett Szepessy Ignác püspök (1828–1838). Személyében buzgó, szentéletű és fáradhatatlan lelkipásztor került a püspökség élére. Tolna megyével kezdve, személyesen látogatott végig minden a plébániát. Annak érdekében, hogy mindenkinek saját anyanyelvén szólhasson, megtanulta a horvát nyelvet. Rengeteget áldozott a falusi iskolákra, „hogy a pörgyermekek előtt is megnyílják az égi és földi tudományok tárháza”. Rendezte a falusi tanítók fizetését és prémiumokkal ösztönözte őket a tökéletesebb munkára. Tanítóképzőt létesített. „A keresztényi tudomány röviden” c. katekizmusával a felvilágosodás korának módszerével adta elő a hittudományt. A Szentírásnak általa kiadott fordítását 1500 példányban szintén ingyen osztotta ki. A pécsi Líceum alapításával 300 főiskolást vonz a székvárosba. Nyomdát alapított, folyamatosan támo-

gatta a Magyar Tudományos Akadémiát, renováltatta a Székesegyházat, támogatta a tudományos irodalmat etc.

Scitovszky János (1838–1852) szintén rengeteget áldozott a falusi iskolákra. Támogatta a nemzeti iskolák elindítását, pontos jelentést kért a falusi iskolákról minden esztendőben, s a szöszéken magyarázta meg a népnek a magasabb iskolák fontosságát. Iskoláiban ő vezette be a „föld írás, a történet, valamint a természettan tanítását”. Támogatta az akkor kezdődő óvodai nevelést. Kiemelkedő fontossággal bírt a Notre-Dame apácák Pécsre történő letelepítése.

A múlt században nagy virágzásnak indult egyházmegyéinkben az Eukarisztia-társulat, mely hétköznapi szentmisére és szentségimá-

dásra buzdította tagjait. Az újholdvasárnapi szentséges misék nagy kedveltségnek örvendtek, s az évi szentségimádás napja ünnep lett a falvakban. Különösen sok kőkeresztet állítottak fel a határban, útkeresztződéseknél, s így a táj maga is megszentelt jellegűt öltött. Az apostolok ünnepeit eltörlésük után felváltották a fogadott ünnepek, melyek falvakban mások voltak, s amelyeket egy reggeli misével és napközben csökkentett munkával ünnepeltek. Általánosan elterjedtek a sokféle imát és oktatást tartalmazó öregbetűs imakönyvek, az Aranykorona, Lelki manna, Himnenschlüssel. Myrrhengarten stb. melyeket, külön is érdemes lenne tanulmányozni, hogy megismerjük azt a vallásos világot, melyben a mai idősebb generáció nevelődött.

Az 1830-as évektől kezdve észlelhető egyházmegyéinkben is a magyar nyelv előretörése az iskolákban és templomokban. Ebből rengeteg súrlódás és csúnya perlekedés támadt főleg vegyes nyelvű községekben s a XX.

századra is áterjedve templomi verekedésekre és templomi sztrájkokra vezetett. Legfájdalmasabb „eredménye” volt e küzdelemnek a lelkipásztorok és a nép közötti kapcsolatlazulása, helyenként ennek végleges eltűnése.

A papság társadalmi elkülönülése a paraszti és szegény néptől, s az urakhoz és gazdagokhoz való sodródása fájdalmas következményekkel járt. A pap megszűnt a nép papja lenni. Mindkét fél élte vallásilag is a maga külön életét. A püspökök által kezdeményezett vallásos akciók nyomtalanul haladtak el a nép egyszerű tömegei mellett.

Girk György (1852–1868) II. egyházmegyei zsinata, Dulánszky Nándor (1877–1896) nagyszerű Székesegyház-építése nem jelentett Isten egyszerű népének lelki gazdagodást. Ezek a papok és gazdagok reprezentatív vallásos jellegű akciói maradtak. Zichy Gyula püspök (1905–1926) személyes hatása a népre csekély volt.

Nem mehetünk el említés nélkül az első világháború lezáró trianoni békediktátum (1920. június 4.) mellett, amely következtében az egyházmegye Dráván-túli területei idegen állam fennhatósága alá kerültek.

Virág Ferencet (1926–1958) jobban a magáénak érezte a nép, aminek egyik oka az egyszerű származása (Folytatás a következő oldalon)

Katolikus templom Szekszárdon

(Folytatás az előző oldalról)

volt. Sűrű bérmautójai során mondott beszédei megtalálták a hangot a néphez. Működése alatt emelkedett a papi hivatások száma, s így el tudta látni papi hitoktatókkal a sűrűsödő iskolahálózatot. Hosszú kormányzása alatt sok templom épült területükön, ami az iparilag fejlődő Pécs új negyedeinek és több filiális községnek a lelkipásztori ellátását tette lehetségessé. Az ifjúság nevelését az intenzív hitoktatás, a sokféle vallásos ifjúsági egyesület, a Jézus Szíve tiszteletnek és a vele kapcsolatos első pénteki szentáldozásnak a pártolása segítette. A II. világháborút követő nagy népvándorlásban sok német község lakói másfelé költöztek egyházmegyénkől, de helyükbe Bukovinából és a Felvidékről települtek be katolikusok, akiknek lelkipásztori ellátásáról több új lelkesedés létesítésével történt gondoskodás.

Rogács Ferenc (1958–1961) rövid ideig volt az egyházmegye főpásztora. Tíz éven keresztül, mint utódlási joggal felruházott koadjutor püspök nagy alapossággal tanulmányozta az egyházmegye adottságait és készült a kormányzásra. Fegyelmezett, szigorú papi egyéniség volt, aki azonban az

egyházkormányzatban szerzett tapasztalatait csak igen kis részben tudta az egyházmegye szolgálatában érvényesíteni.

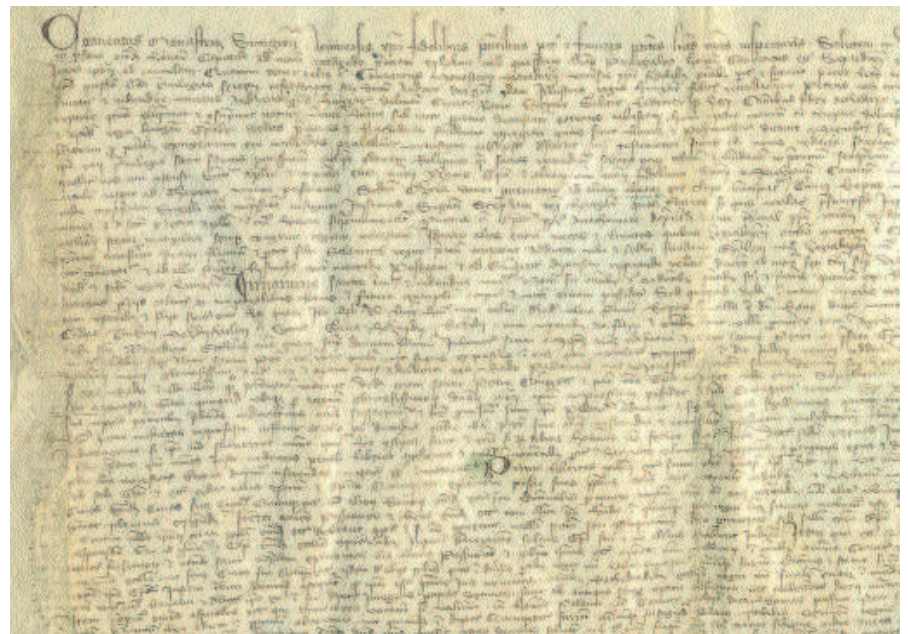
Cserháti József a múlt század legjelentősebb pécsi püspöke 1961-ben, mint káptalani helynök vette át az egyházmegye kormányzását. Három év múlva a Szentatya címzetes püspökké és az egyházmegye kormányzójává, 1969-ben pedig megyéspüspökké nevezte ki. Mint az egyházmegye szülöttje, könnyen megtalálta a közvetlen kapcsolatot paptestvéreihez és a hívekhez egyaránt. Többek között ennek köszönheti a megértést és segélynyújtást, amit a Székesegyház, hatvannyolc templomunk, a püspöki székház és sok plébániánk felújításához kapott. Részt vett a II. Vatikáni Zsinat harmadik és negyedik ülészakán. A megújított egyházfogalom kibontakoztatása kegyelmi erőt és lendületet adott ahhoz, hogy az egyházmegye a lelki képalakításához is hozzá merjen járulni. A zsinat liturgikus reformjának szellemében igyekezett kiépíteni az istentiszteletnek új kereteit, belső tartalmát, és a templomokban hozzáfogott az új liturgikus tér kialakításához. A zsinat megtalálta a kornak megfelelő egy-

házképet, és ezt az Isten népének fogalmában fejtette ki. Az Isten népe a Krisztus emberségében és keresztjében megalapozott újszövetségi papi közösség, amelynek tanítása, liturgikus irányítása és lelkipásztori vezetése a szolgálati papság feladata. Hogy a papság a mai küldetésnek a korszerűség minden követelményének meg tudjon felelni, ezért kívánta biztosítani az alaposabb papi továbbképzést. A több nyelvet beszélő, magas intelligenciájú, a tudomány és művészet iránt egyaránt fogékony főpásztor több könyvet jelentetett meg, majd nyugállományba vonulását követően vetette papírra visszaemlékezéseit, amely igen értékes információkkal bővíti ismereteinket.

Az egyházmegye életének legfényesebb eseménye II. János Pál pápa 1991-ben tett látogatása volt. E kimagasló esemény „házigazdája” jelenlegi püspökünk Mayer Mihály volt. Szintén az ő munkája nyomán indult újra a szeminárium, a hittudományi főiskola, az énekiskola. Az egyházmegye területén több katolikus iskolát, szeretetotthont létesített. Ő vezette át az egyházmegyénket a XXI. századba.

A Pécsi Püspökség alapítólevele

A Szent Háromság és Oszthatatlan Egység nevében. István, Magyarország királya. Tudja meg minden mostani és jövőbeli hívünk, hogy mi az igen szent apostoli [pápa] egyetértésével, és az ő követe, Azo püspök, továbbá valamennyi hívünk: érsekek, határispánok, ispánok, valamint kisebb [méltóságú] személyek jelenlétében elrendeltük a pécsi püspökség megalapítását Isten és minden szentje dicsőségére, Bonipertet tettük meg oda püspöknek, kiváltságokkal láttuk el azt, és határait megerősítettük. Az első határt Zemogny falucskától egészen Tápé faluig jelöltük ki, a másodikat az Ozora [víztől] addig, míg el nem ér egy másik, Lupa nevű vizet, a harmadikat a Kapostól egészen az Almás vízig, a negyedik pedig, amelyet Kóárokknak hívnak, a Dunától kezdődve a Száva folyónál végződik. És hogy hatalmunk ezen nemes cselekedete állandóan és háborítatlanul maradjon fenn, az erről kiadott pergament pecsétünk rányomásával megpecsételtettük. Istvánnak, Magyarország királyának jele. Ha valaki ezen határokat megsérteni merésznél a jövőben, fizessen 100 jó minőségű aranyfontot, felét kincstárunknak, másik felét a mondott püspökségnek és annak vezetőjének. És hogy az isteni harag eljövételétől még inkább rettegjen, tudja meg, hogy az

Atyaisten, a Fiú és a Szentlélek, valamint Isten dicsőséges szülőanyja: Mária és Szent Péter apostol – akinek tiszteletére állíttatott fel az említett püspökség – örök átka bünteti majd, és Krisztus ítélőszéke előtt fog számot adni. Kelt a szeptember Kalendae-je előtti 10. napon (augusztus 23-án), a 7. indikcióban, az Úr megtestesülésének

1009. esztendejében, a kegyes István uralkodásának 9. évében. Történt Győr várában.

(Megjelent: Az államalapítás korának írott forrásai. Az előszót írta a szövegeket válogatta, a kötetet szerkesztette Kristó Gyula. Szegedi Középkortörténeti Könyvtár 15. 92–94. Fordította: Piti Ferenc.)

Védőszentek, templomtitulusok az egyházközségi pecséteken

Péter és Pál apostolfejedelmek

Június 29-én ünnepli a Katolikus Egyház Szent Péter és Szent Pál, a két apostolfejedelmek ünnepét, valamint a néphagyomány szerint ez az ünnep jelzi az aratás kezdetét. Jézus Krisztus feltámadását követően Péter apostol lett a születő egyház feje, az első pápa, amint Jézus mondta: „Péter vagy, erre a sziklára építem egyházamat, s az alvilág kapui sem vesznek rajta erőt. Neked adom a mennyek országának kulcsait. Amit megkötsz a Földön, a Mennyben is meg lesz kötve, s amit feloldasz a Földön, a Mennyben is fel lesz oldva.” (Mt 16, 18–19). Simon, Jónás fia és testvére András Betsaidából a Genezáreti tó partján fekvő halászfaluból csatlakoztak Jézushoz, a Messiás első tanítványai lettek. Simonban meghívásától kezdve erős hit lobogott, amely alkalmassá tette, hogy a Jézus már földi működése során kitüntetett szerepet szánt neki. Útját már a csodálatos halfogás alkalmával kijelölte, hisz ő kapott elsőként meghívást a Mester követésére: „Ne félj! Ezentúl emberhalász leszel.” (Lk 5, 10). Ezt a kitüntető szerepét további történések is nyomatékosá tették. Jézus az utolsó vacsora alkalmával az ő lábát mosta meg először, feltámadását követően pedig az ő számára jelent meg elsőként. Jézus Péterbe vetett bizalmát, a tanítvány Mesterének megtagadása sem rendítette meg. Jézus feltámadását és a Szentlélek eljövését követően ő lett a közösség vezetője. Ő vitte véghez az első csodát, ő nyitotta meg az Egyház kapuit a pogányok számára, a Jeruzsálemi Apostoli Zsinaton (49), ezzel is hangsúlyozva, hogy Jézus

Krisztus nem csak az Őszövetség népéért halt kereszthalált, hanem minden ember számára hirdette az Evangéliumot, mindenkit meghívott követésére. Péter Jeruzsálemből Rómába ment, hogy az ott élő keresztény közösséget megerősítse, irányítsa. Rómában Nero császár uralkodása (54–68) alatt folyt keresztényüldözések során, a közösség több tagjával együtt elfogták és 67 körül keresztre feszítették.

Pál apostol a kilikiai Tarszus város szülőtte, eredeti foglalkozását tekintve sátorkészítő volt. Saul születésekor felmenői révén római polgárjogot nyert. Életéről az Apostolok Cselekedeteiből, valamint az ő leveliből rendelkezünk információkkal. Gyermekkorában az egyik leghíresebb rabbi, Gamaliel iskolájában tanult. Később a zsidóság farizeusi ágához csatlakozott és igen elkötelezett híve lett e szigorú irányzatnak. Származásából következően kiválóan ismerte a görög nyelvet és természetesen a hellén műveltséget is. Kezdetben az egyik legfanatikusabb üldözője volt a fiatal Egyháznak, és nem meglepő, hogy részt vett István diakónus megkövezésében is. Amint köztudott, a damaszkuszi úton megjelent számára a feltámadt Krisztus, melynek következtében Pál megtért

(Pálfordulás) és az Egyház legelkötelezettebb képviselőjévé vált. Első apostoli útjára 45 és 49 között került sor, amikor többek között Ciprust, a pizidiai Antiochiát, Ikóniumot, Lisztrát és Derbét is érintette. Második útjára a jeruzsálemi zsinatot követően került sor, 50–52 között, majd harmadik utazása 53–58 táján zajlott. E két alkalommal hosszabb útra vállalkozott, hiszen eljutott például Efezusba, Athénbe, Korintusba és Theszalonikába is. 58-ban letartóztatták Jeru-

2. kép

zsálemben és 60-ig Cezáreában volt fogságban. Mivel római polgárként Fesztusz prokurátornál a római császárhoz fellebbezett, 60 őszén katonai kísérettel Rómába hajózták. Rómában két esztendőt töltött, majd felmentő ítélettel szabadult börtönéből. Véltőleg ekkor ment Hispániába. Igen régi hagyomány alapján másodszer is fogságba került Rómában, majd 67 körül ő is áldozata lett a Nero-féle keresztényüldözésnek.

Mindkét apostolt megszokott attribútumaikkal ábrázolták az ismert pecsétképeken: Pétert a kezében a mennyország kulcsaival, míg Pált a karddal. Izsép (Baranya megye) 1850-ben készült plébániai pecsétjének körirat övezte, nyílt mezejében a két apostol álló alakja került ábrázolásra (1. kép). A bal oldalon Szent Péter alakja látható, amint mellén összekulcsolt kezeiben a két kulcsot tartja. A szakállas férfi fejét glória övezi, míg vállán köpeny látható. Péter ballján Szent Pál, a népek apostola, szintén álló alakja látható. Jobbjával a lábai előtt a talapzatra helyezett kétélű, hosszú kardot markolja, míg bal kezét a mellén (szívén) tartja. A figura arcát, Péteréhez hasonlóan, szakállal jelenítette meg a vésnök, és Pál fejét szintén dicsfény veszi körül. Pál vállán is köpeny látható. A pálfai (Tolna megye) templom magyar köriratú (PALFAI KATHOLIKA TEMPLOM PECSÉTJE), 1831-ben készült pecsétjén már kevésbé precízen dolgozta ki a mester a két apostol alakját (2. kép).
(Folytatás a következő oldalon)

1. kép

3. kép

(Folytatás az előző oldalról)

A kör alakú pecsét zárt mezejének jobb oldalán látható Szent Péter álló alakja. Jobb kezében tartja a mennyország kulcsait. Mellette Pál apostol álló alakja látható, ám ezúttal nem karddal ábrázolta a vésnök, hanem vándorbottal, melyet baljában tart. A bot nyilván Pál apostoli útjait szimbolizálja. Péter alakja sajnos a pecsétlenyomaton kissé elmosódott, így csak valószínűsíteni tudjuk, hogy Pál apostolhoz hasonlóan, őt is hosszú tunikában ábrázolta a tyariumot készítő mester.

Szent Pétert gyakran ábrázolják baldachin alatt, trónuson ülve. A pécsi székeskáptalan középkori pecsétjein is így ábrázolták az apostolfejedelmet. A káptalan mindvégig megtartotta e megjelenítési formát, így a ma is rendelkezésre álló, 1843-ban készített, pecsétnyomón (3. kép) is az említett módon jelenítették meg az apostolt. A zárt pecsétmezőben Péter papi ornátusba öltözött, trónon ülő alakja látható. Baljában a két kulcsot, míg jobb kezében egy könyvet (Evangéliumot) tart. Fejét glória övezi és a galamb képében ábrázolt Szentlélek látható felette.

■ Fedeles Tamás-Horváth István

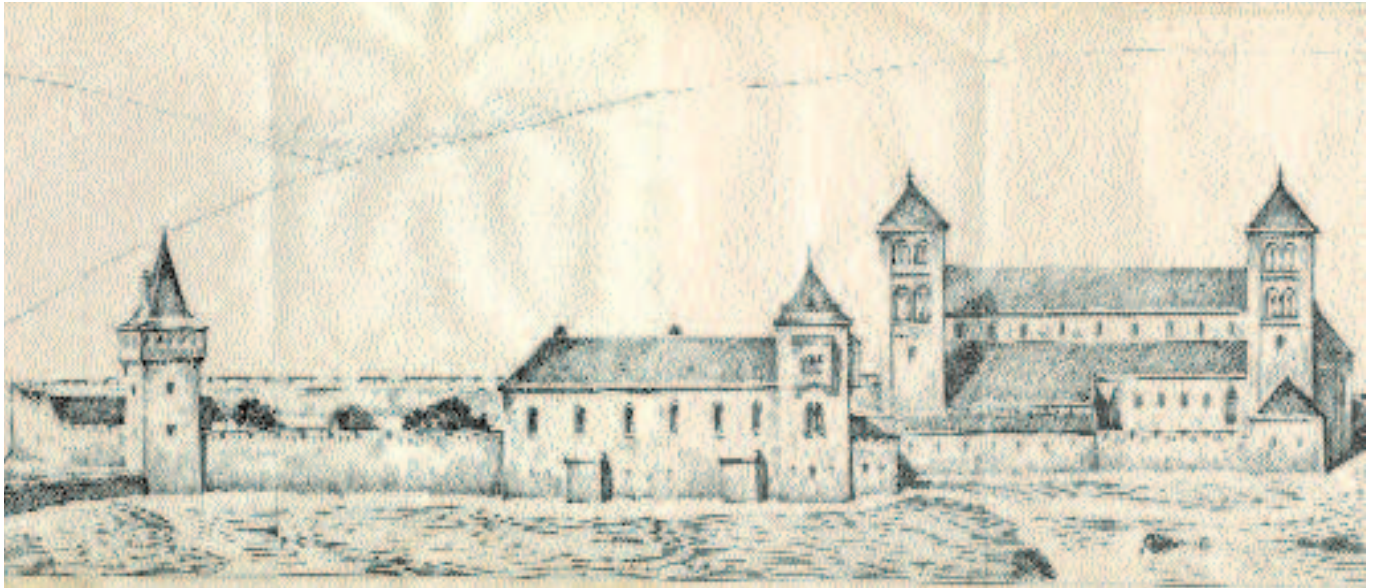
A középkori püspökvár

Oláh Miklós a későbbi esztergomi érsek (1553–1568) 1536-ban készült Hungaria című munkájában a következőket olvashatjuk. „Eztán Pécs tűnik szemünkbe, várát a magas Mecsek hegy lábánál építették, annak lejtőit és csúcsát hatalmas tölgyek övezik, a pécsi püspök székhelye. Híres a Szent Péter-székesegyházról, valamint azokról az épületekről, melyeket Szatmári György, egykor itteni püspök (...) emeltetett, a vár nagy díszére. A templom északi oldalán van egy társas kápolna, az aranyos Szent Szűznek szentelve, ebben látható Miklós, hajdani pécsi püspök sírja, aki az igazi püspök mintája volt.” Oláh kiválóan ismerte a várost, hiszen az általa is említett Szatmári György pécsi püspök (1505–1521) titkáraként, 1516 és 1521 között javadalommal rendelkezett a székeskáptalanban. Amint a fenti forrásból is értesülünk, a Székesegyház védőszentje, az egyházmegyéhez hasonlóan, Szent Péter apostolfejedelm lett. Az építés ideje pontosan nem határozható meg, annyi azonban biztosan állítható, hogy Szent

István korában bizonyosan állt egy püspöki templomként szolgáló épület, amely alkalmasint egy az ókeresztény korból származó, jó állapotban megmaradt építmény lehetett. A Képes Krónika tudósítása szerint Orseoló Pétert (1038–1041, 1044–1046) „Pécsett temették el, abban a bazilikában, amelyet ő alapított Szent Péter apostol tiszteletére”. Következő információnkat szintén az idézett krónika szolgáltatja, mely tudósítása szerint 1064 Húsvétját Pécssett ülte meg Salamon király (1063–1074) és Géza herceg. Húsvét vasárnapjának éjszakáján „egy hirtelen támadt tűzvész elborította az egész templomot, a palotákat és az összes többi hozzá csatlakozó épületet, és minden összeomlott a pusztító tűzvészben”. A katedrális újjáépítése, több építési fázisra tagolódva, a XII. század második felére fejeződött be. A Székesegyház tekintélyes méretét egyrészt székeskáptalanjának nagysága (40 kánonok a XIV. században), másrészt az épületben működő nagyszámú mellékoltár is indokolta. Az oltárokat Timár György és saját kutatá-

saink alapján vesszük sorra: 1. Szt. Kereszt oltár (1235); 2. Szt. Gergely oltár (1329); 3. Szt. Márton oltár (1347); 4. Szt. Miklós oltár (1350); 5. Szt. Balázs oltár (1358); 6. Szt. Imre oltár (1370); 7. Szt. János apostol és evangélista oltár (1370); 8. Szt. Fülöp és Jakab apostolok oltár (1371); 9. (Antióchiai) Szt. Margit szűz és vértanú oltár (1385); 10. Tizenegyezer Szent Szűz oltár (1391); 11. Szt. Ambrus oltár (1392); 12. Szt. György oltár (1393); 13. Szűz Mária oltár (1402); 14. Tizenkét apostol oltár (1407); 15. Szt. István vértanú oltár (1418); 16. Szt. Kozma és Damján oltár (1424); 17. Szt. Dániel oltár (1430); 18. Szt. Simon és Júdás apostolok oltár (1450); 19. Szt. Pál megtérése oltár (1482); 20. Szt. Jeromos oltár (1483); 21. Szentháromság oltár (1512); 22. Szt. Szilveszter pápa oltár (1405); 23. Szt. Erzsébet oltár (1505); 24. Szentlélek oltár (1521); 25. Szt. Illés próféta oltár (1523); 26. Szt. Péter oltár (1525). Az oltárok mellett tudunk a Mindenszentek kápolna (1394) létezéséről is.

(Folytatás a következő oldalon)

(Folytatás az előző oldalról)

A Székesegyház ÉNy-i oldalához épített Aranyos Mária kápolnát Neszmélyi I. Miklós püspök (1346–1360) alapította 1355 körül. A G. Sándor Mária által végzett régészeti feltárások során ismertté vált annak alaprajza, feltárássra került Miklós valamint utóda Vilmos püspök (1361–1374) sírja, továbbá napvilágot látott egy igen jelentős gótikus szoboregyüttes. A kápolnában a következő oltárok álltak: 1. Szt. István király; 2. Szt. Dorottya szűz és vértanú; 3. Szt. Livinusz vértanú; 4. Szt. László király; 5. Szt. Imre; 6. Szt. Márton hitvalló; 7. Szt. Erzsébet; 8. Szt. Mária Magdolna.

A Székesegyház É-i oldalán szintén feltárássra került egy egyemeletes épület, amelyet a kutatást irányító Sándor Mária az 1367-ben alapított pécsi egyetemmel azonosított.

A székeskáptalan mellett a püspökvárban működött a Keresztelő Szent Jánosról elnevezett kollegiális egyház is. A társaskáptalanról 1217-ből származik az első adatunk, tagjainak száma 10–12 főre tehető. A vár ÉNy-i sarkában, a mai udvarmesteri ház helyén állt egykor, a szintén ásatásokkal igazolt, prépostsági templom. A templomban működő oltárok közül eddig csak a Szűz Mária patrocíniumú ismert.

A katedrális Ny-i oldalánál a XII. században még használatban volt a háromkaréjos kápolna (cella trichora), amelyet bizonyít, hogy a század elején még kifestették. A XIV. század folyamán a püspökvárban folyó építkezések nyomán nyerte el a püspöki palota a mai helyét. Jelentős reneszánsz átépítések történtek rajta a XVI. század elején, Szatmári püspöksége idején.

A Székesegyház környékén, D-i oldalán, több kápolna is állt a középkorban, azonban pontos lokali-

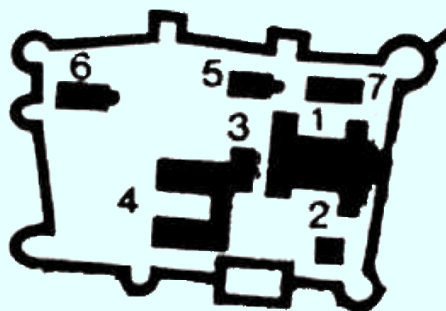
zálásuk nem lehetséges. A Szt. András kápolna biztosan a katedrális D-i oldalán helyezkedett el. A XIV. században már állt, ugyanis 1330-ból adatunk van a kápolnában lévő Szt. Ilona oltárról. A Megholtak kápolnája ugyancsak létezett a XIV. században (1370), azonban helyét nem ismerjük. Ugyancsak ez a helyzet a Szt. Katalin kápolnával (1332). Szintén nem ismerjük pontos helyét az 1428-ban – Henrik püspök (1421–1444) és a székeskáptalan által, Szt. Móric és vértanútársai tiszteletére – alapított, és a Székesegyház oldalához épített kápolnának. Egyetlen okleveles adatból (1499) szerzünk tudomást a szintén a Székesegyház oldalához épített Szentháromság kápolnáról.

A Székesegyház D-i oldalára merőlegesen, a K-i várfal mentén épült fel az ún. Szatmári épület (Aedes Sacmarianae), melynek romjait a XVIII. században bontották el. A középkorban álló káptalani épületet Szatmári püspök reneszánsz stílusban átépíttette. Farbaký Péter szerint vélhetőleg az épületben volt a Szent Mihály (Megholtak) kápolna.

A püspökvár védművei a tatárjárást követően épültek ki, majd többszöri átépítésekkel erősítették meg a falakat. Minden bizonnyal Ernusz Zsigmond püspök (1473–1505) építtette a DNy-i barbakánt. A várfal D-i kaputornyát is ő építtette, melynek ékes bizonyítéka a napvilágra került, 1498-as évszámmal ellátott, Ernusz címerkő.

Az 1526. augusztus 29-én Mohácsnál bekövetkezett tragédiát követően, a török hordák három napig prédálták, majd távozásuk előtt felgyújtották a várost. Brodarics István szerémi püspök tudósítása szerint ekkor a pécsi püspökvár – őrségének köszönhetően – még megmenekült. 1543. július 20-án azonban a város lakosai megnyitották a kapukat a török hadak előtt. „Szolimán rendkívül örült, hogy bejuthat a híres és kedvező helyzetű városba, július huszadikán elfoglalta, s minden templomot, elsősorban a régi királyok által épített gyönyörű Szent Péter templomot, amely a fellegrárban volt, a mohamedán vallás csúfos szentélyeivé alakította át (...)” – tudósít krónikájában Istvánffy Miklós.

A pécsi püspökvár

1. Szt. Péter-székesegyház
2. Szt. András-kápolna
3. Cella trichora
4. Püspöki palota
5. Aranyos Mária-kápolna
6. Keresztelő Szt. János prépostsági templom
7. A középkori egyetem épülete (?)

Kocsis László emlékét őrizve

A pécsi Székesegyház felé vezető úton, a plébániahivatallal szemben tábla jelzi, hogy 1990 óta Kocsis László emlékének tisztelegve klubot működtetnek. A táblát a Pécsi Janus Pannonius Társaság készítette a pap költő születésének 100. évfordulójára.

Kocsis László hetedikes gimnazista volt, amikor Ősz Ivánnal közös kötetükben, a Rózsalángokban megjelentek első versei. Már ekkor megmutatkozott, hogy idegenül érzi magát az individualizmus korszakában. Szívesebben követte a századvégi líra hagyományát, ahhoz ragaszkodva fejezte ki azt a meggyőződését, hogy az ember közösségi, erkölcsi életmódra teremtett lény. 1911-ben lépett be a veszprémi szemináriumba, de a költészettel sem szakított, álnéven jelentette meg verseit a helyi Hírlapban, s egyre kínzóbbnak érezte a választás terhét: pap legyen-e vagy író. 1913-ban elhagyta a szemináriumot, egy év múlva azonban egy másik dunántúli városban, Pécsen folytatta tanulmányait, 1916-ban pappá szentelték, s egy év múlva jelent meg Kolostori csend című kötete.

Visszahúzó, meditatív költő volt. Ennek részben az is a magyarázata, hogy sem a kolostori közegben, sem vidéki állomáshelyein nem okoztak nagyobb lelki megrázkódásokat a közelet eseményei. Verses naplójából hitelesen bontakozik ki szerény, szemlélődésre teremtett egyénisége, amelynek belső rezdüléseit némi rezignációval ábrázolta. 1921-ben már Dombóvár újabb állomáshelye, s költészetének kiteljesítője lett példaképe és ösztönzője, Szent Ferenc, akiben megérezte az eltökéltséget, de a gyermeki alázatot is. Ezekből formálta költészetét a húszas években. A pécsi Székesegyház vendégvárára és vendégszerető sekrestyeigazgatójánál gyakran fordultak meg a korszak jeles írói és lírikusai, köztük Berda József és Weöres Sándor.

Állandó kiállításként látható a klub névadójának, Kocsis László pap költőnek életét és munkásságát bemutató emlékek gyűjteménye, mely 1993-ban a költő Pécsen élő barátjának, költő társának Bárdosi Németh Jánosnak életéről és munkásságáról ízelítőt adó tárgyakkal gazdagodott.

A klub nyitottságát jelzi, hogy rendszeresen mutatják be munkáikat helybéli és az ország más-más területéről származó művészek.

Az elmúlt évek néhány kiállítása:

- Boda Miklós fotóművész
- Bíró Sándor festő és ötvös művész
- Hutter Ferenc faragó
- Szabó Attila festőművész
- Takácsné Ambrus Éva csuhéműves

- Kardos István grafikusművész
- Simon M. Veronika festőművész
- Petrás Mária csángó iparművész

Az állandó és időszakos kiállítások mellett olvasóteremként, valamint rendszeres és alkalmankénti összejövetelek helyül is szolgál Kocsis László terme. Van, hogy csak a csendes olvasgatásra vágyók kapják el egymás tekintetét és váltanak néhány szót.

Mivel a székesegyházi plébánia területén igen sok csoport működik, így nem túlzás azt mondani, hogy ritkán van könyvtárra jellemző csend a klubban. Egy szóval Kocsis László terme közösséget kíván teremteni nem csak művészeknek, hanem mindenkinek, aki fontosnak érzi az összetartozást, a közös együttléteket.

1996-ban a Pécs-Baranyai Kulturális Szövetség Nívódíjával tüntették ki a termet. Az itt felsorolt tevékenységek, összejövetelek, kiállítások azonban csak úgy jöhetnek létre, ha van egy olyan személy, aki önzetlen munkájával, tudásával vezeti a klubot.

Román Lászlóné az, aki ezt felvállalta és több, mint tíz éve munkáját embertársai szolgálatába állította. Szervezi a kiállításokat, intézi a klub gazdasági ügyeit.

Két segítőtársa Tímár Irma és dr. Görös Jenőné. Mint mondja: „Isten felé kívánjuk terelni a látogatók érdeklődését, hogy közvetve hozzájárulhassunk az egyház életének megerősödéséhez. Munkánk során Prohászka Ottokár szavai vezérelnek: »Sugározd ki a virágos illatos lelket! A világ azt a színt őrli, melybe öltözteted.«”

A Dóm búcsúja

Néked is van búcsúd: forró nyárba Péter és Pálkor. Künn már szösz-kepék Garmadáját, őrzi pár satnya nyárfa S a tarlok háta merengve őszbe lép. A város, városod mint halott lárva Aléltan nézi búcsúd ünnepét, Fel se rezzen, lobogóid szárnya Hiába csattog a légben szerteszt.

Maradnál, Dóm e nagy napon árva, A nép ha nem jön: svábok Árpádról, Hetykén, cifrán a magyar Bogádról, Még cifrábban ájtatos sokacok. Ha nézed őket, vélnéd, ordasok A puszttárol. S íme, oltárod előtt Püspök áldásán mind, mind egyek ők.

■ Az ünnepi mellékletet szerkesztette: Fedeles Tamás, Horváth István, Kikindai András

EGYHÁZMEGYEI INTÉZMÉNYEK LÁTOGATÁSÁT SZERVEZŐ IRODA PÉCSEN. Egyházmegyénk nagy gondot fordít értékei megóvására, valamint ezek bemutatására is, ezért 1992-ben létrehozta az *Egyházi Intézmények Látogatását Szervező Irodát*.

Első lépésben a székesegyházat, kápolnáit, altemplomát és az akkor már elkészült Korsós Sírkamrát mutatták be az érdeklődőknek. 1994-ben a *Mária-kápolnát* berendezték *Püspöki Kincstárnak*, ahol a pécsi Püspökség török megszállás utáni időkből fennmaradt – a liturgiában használatos – műkincsei tekinthetők meg. 2000-ben újra megnyitotta kapuit a *Püspöki Pince*, melyben az egyházmegyéhez tartozó borvidékek borait kóstolhatják és vásárolhatják meg az ide betérők. Három évvel ezelőtt Mayer Mihály megyés püspök úr megnyitotta a *Püspöki Palotát* a látogatók előtt, és így lehetőség nyílt az oly titokzatosnak vélt rezidencia megtekintésére. Pécs városának római kori, ókeresztény emlékei 2000-ben a Világörökség részévé váltak. A Dóm téren az eddig ismert legnagyobb római kori temető található, ahol már feltárt állapotában a turisták számára is nyitott a *Korsós és a Péter-Pál Sírkamra*.

Mindemellett az iroda szervez zárandokutakat, zárandoktalálkozókat. Bővebb információ kérhető az 72/513-030-as telefonszámon. ■

Elcsendesedtek az iskolák

Kedves naptári időszak a május–június. Közvetlenül vagy közvetve minden a gyermekeinkről szól, átvitt értelemben a megújulásunkról. Ide tartozik május első vasárnapja, amikor az édesanyákat köszöntjük, és ide számítom július 1-jét, Semmelweis Ignác emléknapját, az egész világon az anyák megmentőjének nevezett magyar orvos születésének napját. E két dátum között vannak az óvodai és különórai évzáró ünnepélyek, ilyenkor van az iskolából kinőtt diákok ballagása, a gyermeknap, a pedagógusnap, a bizonyítványosztás és az érettségi vizsga. Kezdődik a vakáció vagy a nagybetűs élet. Nézzünk most innen a jövő felé.

Ahogy Péter-Pálkor a jó gazda morzsolgatja ujjai közt a búzaszemeket, úgy szemléletgi ez idő tájt a lelkiismeretes felnőtt az embert formáló igyekezetének természetét. Előzőleg, az immár tovaszállt évek alatt bizonyára sok szülő menekült gyermeke jövőjébe, s álmodta benne tovább saját fiatalkori vágyait. Bár csak minél többben lennének az álmódosítás mellett szorgosan is munkálkodók, az ésszel-szívvvel szeretve odafigyelők! Bár csak az oktatási szaktárca is mindig tiszta látással és biztos kézzel nyúlna a jövőképek világába, hogy kiválassa onnan azt, ami a holnapunkat derűs formáló értékkel bír! E helyett jó ideje már folyamatosan forrong az oktatás világa. Reform, reformot követ, és nem rajzoldik ki biztos alapú nemzeti stratégia.

Bátran leszögezhetjük, az oktatási rendszer a társadalom egyik legnagyobb, ha nem a legnagyobb alrendszer. A gyerekeken keresztül a szülőket és a nagyszülőket is érinti, sőt, több későbbi generációra is kihat. Félelmetes, hogy a döntéshozók logikája az egészet bármely ponton, bármikor szétszedhető és más formában újra összerakható gépies szerkezetnek tartja, ráadásul úgy, hogy anyagiakat nem ad hozzá. Pedig, aki kicsit is érdeklődve tekint a világba, s esetleg meghallotta a tavaly ősszel Budapesten, a Tudomány Világfórumán elhangzott előadások mondandóját az oktatás, kutatás-fejlesztés és a gazdasági fejlődés kapcsolatáról, az egy dolgot biztosan tud: minden ma gazdaságilag virágzó ország azzal kezdte, hogy rengeteg pénzt investált az oktatás különböző szintjeibe és a kutatásba. Mi ezzel szemben felfedeztük az új csodaszert: elvonás, leépítés, rombolás. Erre utalnak az iskolabezárások, ezt tanúsítja a sokmilliárdos pénzkivonás a felsőoktatásból

és a kutatási alapprogramokból, a 10%-ról 25%-ra történt áfaemelés a kutatás-fejlesztés területén, a 10–20%-os elbocsátás az oktatók köréből, és az egyetemek könyvvásárlásának jelentős korlátozása.

Sorolhatók a várható vagy a már megtörtént züllesztő események. Az új felsőoktatási törvény például arra készül, hogy az egyetemi oktatókat kivonja a közszolgálati státuszából. Hamar rájön majd az önmagát szabadgondolkodónak képzelő egyetemi intelligencia, hogy nem az önálló, szárnyaló gondolkodás, hanem a felső irányítók alattvalói szolgálata képezi munkakörét. A tervbe vett sajátos ellenőrző szervezetek céljai és érdekei fogják gúzsba kötni minden valós tehetség szellemét. Ezen felül, a takarékoskodás előtérbe helyezése az oktatás minőségébe is belezavar. Összeomlást vetít előre, hogy a közszolgálati televízió több pénzt visz el a költségvetésből, mint a hazai egyetemi képzés. Hiszen nem lehet nem észrevenni, hogy a pénzemberek által kézben tartott médiumok legtöbbször mily fékezhetetlenül munkálkodik a lakosság fejének kiüresítésén.

De ne csak a szakképzés és a művelődés magas régióiban szemlélődjünk. Evezünk egy kicsit az erősen vitatható hatékonyságú alap- és középfokú oktatás vizein. Az alapvető gond ott kezdődik, hogy a tanár elvesztette tekintélyét, már a tízevesek körében is. A proletárdiktatúra a pedagógust is a haszontalan, nem termelő társadalmi szektorba sorolta, s leértékelte munkáját és teljesítményét. Az általános érvényű igénytelenség és a lefelé nivellálás csak tovább rontott a helyzeten. Ráadásul a mindig is lázadásra és tagadásra hajlamos ifjúság a félsziklont módon szocializált felmenőitől legtöbbször most sem lát mást, mint a tanár és az iskola gátlástalan kritizálását és megbecsülését hiányát.

Akét világháború közti korszak magyar oktatásának színvonalát nemzetközi elismerés övezte. Amilyen súlyos károkat okozó ballépés volt az osztályharcos ideológia hagyományos értékrendet szétziláló fel fogása, ugyanolyan tévedés a liberális eszmék korlátlan beengedése a közoktatásba. Már csak azért is, mert a széteső családokhoz és a leszakadó társadalmi csoportokhoz tartozó gyerekeknek csak az iskola képes a szükséges kiegyenlítő tudást és erkölcsi tartást közvetíteni. Mivel az annyit hangoztatott tudás alapú társadalom nem építhető fel a hát-

rányos helyzetűekhez való igazodással, nem szabad lazítani a gyeplőn. A bevált értékeket kiegészíthetik liberális gondolatok, de jogi úton csak az utóbbiak síkjára terelni a pedagógiai gyakorlatot, szerencsétlen elképzelés.

Eltörölni a hétfégi házi feladatot, mire jó? A további fejlődést hozó néhány értelmes hétfégi óra helyébe lépjen inkább valamiféle céltalan lődörgés? Megtiltani az alsó tagozatos évisméltést, hasznos ez? Jó az, ha az írni, olvasni, számolni nem tudók visszahúzzák azokat, akik lendületesen haladni lennének képesek? Ugyanakkor egy ilyen szabályozás azt is üzeni, hogy nincsenek igazi követelmények az életben, teljesítmény nélkül is lehet boldogulni. Vagy, bővíteni a diákok és a szülők beleszólási lehetőségét az iskola működésébe, a tananyag és a tanítás módszerének kiválasztásába, jó ez? Hiszen szakmai kompetenciája és felelős ítélőképessége ehhez csak a tanárnak van! Aztán itt van ez az egyoldalúan tált, manipulációra felhasznált PISA-jelentés, mely nemzetközi összehasonlításban nagyon rossz bizonyítványt adott rólunk. Eszerint, iskolásaink írás-, számolás- és olvasáskészsége a kritikus szint alatt van, s ezért úgynevezett funkcionális analfabéták. Az alapozó oktatás 4-ről 6 évre nyújtása, a túltehereltségre hivatkozás, a tanítási idő szűkítése, a tananyagcsökkentés és rostálás liberalizáló intézkedései mind erre vezethetők vissza. Esetleges koncepcionális és oktatás módszertani hibák fel sem merülnek az illetékesek fejében.

Más vonatkozásban is kiüresítik a jól bevált iskolarendszert. Legfőképp a nevelés, az erkölcsiség az, amit kiejtenek belőle. Az értékek relativizálása és a világnézeti semlegesség pedagógiai abszurditása a vezérfonal. Provokatív módon mindig másnak lenni, a különbözőségeket hangsúlyozni, a sikerességet az érdekek elé sorolni, a szórakozást és a javak birtoklását a munkateljesítmény elé helyezni – ezen van a hangsúly. Közben oszon alattomosan a drog-árus, kapcsolatuk csodálatos voltáról tartanak iskolai előadást a melegek, és szabadon demonstrálhatják felnőttégüket a diákok a szervezetüket és lelküket még tovább mérgező cigarettázással és kocsmázással. Elégge odafigyelünk minderre? Hányan állnak oda a gyerek elé, és mondják: a tanuló tiszteletje tanárát, hallgasson a szavára, igazodjon a tilalmakhoz és a követelményekhez, hálálja meg a törődést, a figyelmet és a szeretetet, mert különben örökké buta számár lesz a neve.

■ Dr. Schmidt Pál

Emlékeim Mindszenty bíborosról

(Folytatás az előző számból)

Sztálin szovjet diktátor 1953-ban meghalt, nálunk hamarosan Nagy Imre első kormányzása következett, a politikai enyhülés, a mértéktelen valóságcsökkenés érezhető volt.

1955. július 15-én a sajtó és rádió jelentik, hogy Mindszenty József börtönbüntetését – megromlott egészségi állapota miatt – ideiglenesen felfüggesztik, és őt, őrizet alatt egy egyházi épületbe helyezik el. Nosza, mi titokban cserkészkedő fiatalok azonnal szimatolni kezdtünk: vajon hol lehet ez az egyházi épület? A nyugati rádió magyar nyelvű adásaiból megtudtuk, hogy a Zengő alatti Püspökszentlászló egykori püspöki nyaralójáról van szó. Természetesen tisztában voltunk azzal, hogy a fogoly bíborosnak még csak a közelébe sem juthatunk, de ennek ellenére kísérletet akartunk tenni, hogy mégis milyen mértékben valósítható ez meg.

Az ősz folyamán próbálkoztunk meg ezzel. Hosszúhetényig utaztunk vonattal. A községet elhagyva Püspökszentlászló felé vettük utunkat. Alig hagytuk el az utolsó házakat, két Ávos-egyenruhás ugrik ki a bokorból, géppisztolyaikat nekünk szegezik:

- *Hová mennek?*
- *Püspökszentlászlóra.*
- *Oda nem mehetnek!*
- *Miért?*
- *Az nem magukra tartozik.*

S egyre fenyegetőbben emelgették fegyvereiket. Így aztán Hármashegy felé indultunk tovább. Később megtudtuk, hogy a bíborossal együtt tartották fogva Püspökszentlászlón Grósz József kalocsai érseket is. Az akkor mintegy 100 lakosú kis falunak valamennyi ki- és bejárati útját fegyveres ávosok őrizték; a „bennszülöttek” is csupán igazolvánnyal közlekedhettek.

Évtizedekkel később mesélte el nekem Auschwitzot megjárt, de a kommunisták által is börtönbe vetett Folkmann János pécsi fül-orr-gégész orvos, hogy Mindszenty légzőszervei ugyancsak megsínylették az éles, nyirkos, püspökszentlászlói klímát (november 2-án el is szállították a Nógrád megyei Felsőpéterybe, ahonnan majd az októberi forradalom idején fog kiszabadulni); órá, a raborvosra bízták a főpap kezelését, gyógyítását.

Az 1956-os nemzeti szabadságharc és forradalom napjaiban történt, hogy Arató László cserkészvezető társammal levélben fordultunk az újra miniszterelnök Nagy Imréhez, kérve Mindszenty bíboros szabadon bocsátását és a hazai cserkészmozgalom szabad működésének engedélyezését. (Egészen biztos, hogy nem a mi közbenjárásunk-

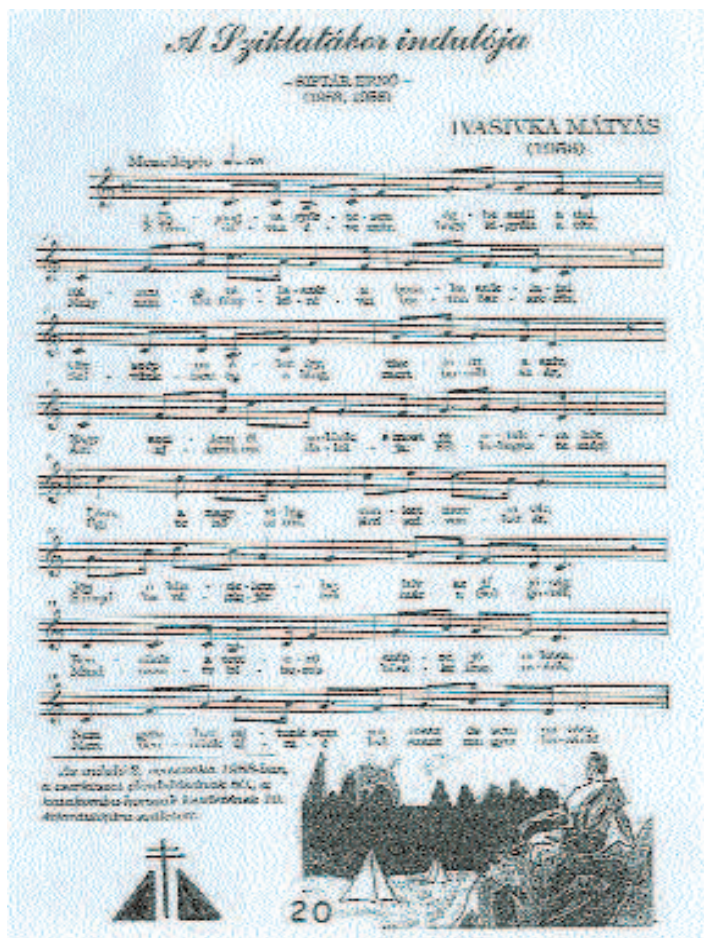
1958-ban volt 50 esztendeje, hogy elindult Angliából a világcserkészmozgalom és 10 éve, hogy illegálisan, katakomba-sorsba kényszerítve tudtuk csak folytatni a hazai cserkészmunkát. Sziklatábor elnevezésű cserkészcsapatunk (a pécsi 10. sz. P.A.R. és a 47. sz. P.C.F. csapatok fúziójából jött létre) már meglévő indulójához egy második versszakot írt jeles vezetőnk, Sip-tár Ernő, melynek utolsó sorában utalás történik Mindszenty bíborosra. (Ez a strofa most már évek óta a ladi 610. sz. Mindszenty bíboros cserkészcsapat hivatalos indulója is.)

1975. május 15-én – éppen a keszthelyi Helikoni ünnepségeken voltunk – az ott fogható osztrák tv egyenes adásban közvetítette a bíboros gyászszertartását és a mariazelli, Nagy Lajos király által alapított kegytemplomban történt (ideiglenes) nyugalomra helyezését. A primás végakarata szerint Kodály Ave Maria-ját énekelte egy osztrák kórus. (A hazai hírközlő szervek természetesen meg sem említették az eseményt.) A 80-as években ausztriai kórustáboraink során az együttesekben éneklő cserkészekkel többször felkerestük a mariazelli sírt, ahol nemzetiszín szalagos koszorúk, virágcsokrok garmadáját találtuk mindig. A szomszédos épületben lévő Mindszenty Múzeumban a 80-as

évek elején aláírtuk a boldoggá avatást szorgalmazó ívet is.

1991. május 4-én második lányommal, Saroltával – most már „hivatalosan” cserkészruhában – jelen lehettünk Esztergomban azon a monumentális méretű ünnepségen, melyen Mindszenty József bíboros földi maradványait valóban örök nyugalomra helyezhették a bazilika kriptájában. A mariazellihez hasonlóan ez is nemzeti zarándokhely lett. Végso földi nyughelye a XX. század egyik legkiemelkedőbb, legmarkánsabb magyarjának, akit reményeink szerint a nem túli távoli időben a boldogok, majd a szentek dicső emlékezetében tisztelhetünk...

■ Ivasivka Máttyás

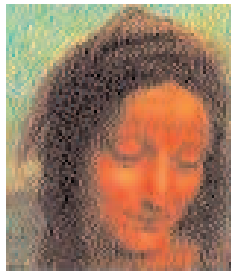
nak, hanem az események folgyorsulásának köszönhető, hogy – legalábbis néhány napra – valóra váltak óhajaink.)

Ismeretes, hogy kiszabadítása után a hercegprimás két rádióbeszédet is mondott. A második (november 3-án) a Szabad Kossuth Rádióban hangzott el. Másnap az orosz csapatok előzönlötték az országot. Mindszenty József (15 évre) a budapesti amerikai követség kényszer-lakója lett. A kiegyensúlyozott, államférfiú szintű beszéd szövege már csupán néhány vidéki lapban látott napvilágot. Lázás sietséggel, a szegedi lapot megszerezve tömegével gépeltük, sokszorosítottuk, terjesztettük. Az 1961-es felgöngyölítéskor fel is rótták nekünk ezt a „bűncselekményt”.

Július 26.: „Anna nap”

A Székesegyház zarándokklubja legközelebbi összejövetelét július 1-jén 18 órakor tartja a Csontvári múzeum zöld termében. Minden érdeklődőt szeretettel várunk.

Pécs-Kertvárost nyugati irányban elhagyva, körülbelül három kilométer után található Keszi, egy jellegzetes baranyai kis falu. Már messziről látszik, hívogat templomának tornya. A templom látogatói meredek kaptatón érnek fel a templomhoz. Ez az egyszerű falusi templom számomra nagy meglepetést tartogatott. Oltárképén Szent Anna látható, ahogy kisleányát, a boldogságos Szűz Máriát egy könyvből, talán a Bibliából tanítgatja. Szent Anna Krisztus Jézus nagyanyja volt. Vajon tanította-e unokáját is? Keveset tudunk Jézus gyermekkoráról. Nyugodtan hagyatkozhatunk a mi életünk szokásaira, amikor arra gondolunk, hogy abban az időben, talán még inkább, mint jelenleg, mennyire meghatározta az emberek életét a tradíciók. Mária anyaságát, Mária és József családi kapcsolatát, a gyermekükkel való törődést, foglalkozást biztosan a családi hagyományok is befolyásolták. Anyáink, nagyanyáink példáját követik a leánygyermek, akik anyává érve viszik tovább mindazt a tudást, amit hazulról hoztak. Gyermekük

nevelésében édesanyjuk tapasztalata is tovább él.

Napjainkban a nagyanyai, a nagyszülői szerepek felértékelődnek. Az anyaságra, a gyermeknevelésre való felkészítés, felkészülés bizony számos kívánnivalót mutat. Vajon rohanó világunkban volt e kellő lehetőség, mód, idő arra, hogy az anyai hivatás a ma anyáiban kialakuljon? A nagymamákra egyre nagyobb szükség van. A nyári szünetben egy mindig elérhető „nagy” kincseket ér. Amit annak idején a nagymamák lányuknak megadni nem tudtak, most az unokákon keresztül pótolhatják. A nagyszülők biztosan nem fogják rosszra oktatni az unokákat, legfeljebb túlszeretik, kényeztetik őket, amire a mai elidegenedett világban a legnagyobb szükség van. Az unokákkal való együttléti meghittsége szeretetben való töltekezést jelent mindkét fél számára.

A nagymamák szeretetének erősítésére tervezünk egy órás közös együttléti, imádkozást Szent Annánál, a keszi templomban. Dr. Horváth István plébános úr és a székesegyházi „zarándokklub” mindenkit igaz szeretettel vár 2004. július 26-án délután 3 órára a keszi templomba.

■ Dr. Köröstyös Valéria

Szent Vér búcsú Bátán

Minden év július első vasárnapján a Szent Vér ereklyéről híres bencés apátság helyén épült emléktemplomban a középkor egyik csodálatos eseményére emlékeznek Klastromhegyen.

Idén július 4-én 10 órakor szentmisével kezdődik a búcsúnapi, majd ezt követően lehetőség van kézműves kirakodóvásár, gyermekprogramok, keszeg sütes megtekintésére és délután ismét a templomba várják a zarándokokat zenés áhítatra.

Szent László király járt Bátán 1090 táján. Az ősi vers szerint templomot rakott és bencés apátságot építtetett, hogy nevelje a környék félig pogány népét.

Az első templomnak semmi nyoma nincs. Helyébe szép csúcsíves épületet emeltetett az apátság, melynek a XV. század végén országszerte nagy hírt szerzett a Szent Vér csodája.

Turóczi krónikájában olvassuk, hogy 1415-ben Gara János kiszabadulván spalatói fogságából a bátai monostor templomába vitte roppant nehéz bilincseit, a Megváltó drága szent vérenek dicőségére, fogadalmának örök emlékére. Ez a pár szó az első híradás a bátai Szent Vérről.

1434-ben IV. Jenő pápa oklevelet adott ki, melyben búcsús helyé nyilvánította a bátai apátság templomát. A pápai irat elmondja, hogy a bátai monostor templomban Úrnapija tiszteletére van kitéve Krisztusnak az Oltáriszentségből kifolyt csodás vére, amelyhez megszámlálhatatlan sokaság zarándokolt eddig is. Ezért mindazoknak, akik e napon az apátság templomában gyónnak és áldoznak, évente tízszer negyvennapos búcsút engedélyez a pápa.

Azt, hogy mikor és hogyan történt a csoda nem tudjuk. Az apátságnak bizonyosan voltak évkönyvei, melyekben feljegyezték a monostor és a templom történetét, de ezek mind odavesztek.

A XVI. század folyamán több alkalommal is török pusztítás áldozata lett a monostor, de a kincs a Szent Vér épségben megmaradt. A XVI. században még említi Báta híres kincsét egy-egy arra járó utazó, de végül 150 évi ragyogása után a Szent Vérré is ráborult a feledés.

Négyszáz évvel a pusztulás után, 1939-ben már új templom áll a szent helyen. Magas tornyából beborítja a környéket érces harangszava. A Szent Vér nem veszett el, ma is él... ■

p éldaképeink

Kármel-hegyi Boldogasszony

Július 16.

A „termékeny föld” fogalmat a Szentírás héberül a „kármel” szóval fejezi ki. Ez a szó egy földrajzi helyet is jelöl a Bibliában. A Kármel-hegység ősidőktől fogva szent hely volt. A zsidók és a keresztények számára azt az emlékeztető helyet jelöli, ahol Illés próféta az egyetlen igaz Isten kultuszát helyreállította (1 Kir 18). Az egyházatyák említik, hogy Illés áldozatának bemutatása után szolgáját hét-szer küldte fel a Kármel csúcsára. A szolgáló végül jelentette, hogy egy tenyérnyi felhő ereszkedik alá. Illés azt mondta ekkor Acháb királynak, meneküljön, mert hatalmas záporosó fog hullni. Az egyházatyák ebben a jelenetben a Boldogságos Szűz Máriára utaló jelképet láttak: a kis felhő Szűz Mária, a hatalmas eső pedig Jézus Krisztus, a világ megváltója.

A Kármel hegyén a kereszténység korai századaitól kezdve éltek remeték, a XII. sz.-tól kezdve, a kereszties háborúk idején még többeket vonzott a hely szelleme. Ezek a remeték voltak a mai karmeliták elődei, akiknek Szent Albert jeruzsálemi pátriárka adott szabályzatot. Ettől kezdve a kármel szó jelentése már nem csak a bibliai hegyet jelentette, hanem a kialakuló kármelita szerzetesi közösségeket is. Hazánkban 1355-ben járt először kármelita szerzetes: Tamási Szt. Péter. Majd a középkorban kolostoruk épült a Felvidéken, Budán, Pécsen.

A szemlélődő szerzetesrend Mária tisztelete és apostoli munkájára révén egyre ismertebbé vált. Olyan nagy szenteket adott az egyháznak, mint Avilai Szt. Teréz, Kereszties Szt. János, Lisieux-i Szt. Teréz.

A középkortól ismert volt a mondas, hogy a Kármel egészen máriás rend. A kereszt lábánál lejárászó evangéliumi jelenetben (Jn 19,25–27) Mária minden hívó anyjává vált. Mária szemlélésén, érényeinek követésén át vezet az út Jézushoz.

Marcell atya, a XX. sz.-ban élt kármelita szerzetes így írt: „A Szent Szűz megérezte velem, hogy valóban ő mosolygott rám és ő gyógyított meg. Megértettem, hogy örökös feletem, hogy az ő gyermeke vagyok, nem is tudtam másként szólítani, mint »Mama«, mert ezt még gyöngédebbnek éreztem, mint az Anya nevet... A bizalmam teljes lett, hiánytalan, határtalan, korlátlan, abszolút a Szűzanyában. Ezentúl mindent rábíztok, de teljes bizalommal, a Szűzanyára”.

■ Haider Márta

A Miasszonyunkról Nevezett Kalocsai Iskolánövérök 2004. július 1. és 3. között lelki gyakorlatot szerveznek 18–30 éves lányok számára. Sok találkozási lehetőség Istennel és a nővérekkel, érdekes tanítások, ima, tanúságtételek, szentírásolvasás, zsolozsma, fórum, énektanulás, vidám percek. Elsősorban olyan 18 és 30 év közötti lányok jelentkezését várják, akik komoly lelki életre vágnak, szeretnének jobban elmélyülni az imában és Szentírás ismeretében, valamint nyitottak arra, hogy Isten a szívükre beszéljen. A lelki gyakorlatot nővérek tartják, akik személyes beszélgetésekre is rendelkezésre állnak, szívesen beszélnek életükről, munkájukról, hivatásukról. E pár nap célja elsősorban az Istennel való egyéni és

közös találkozás, ismerkedés a nővérek életével, hivatásával, bátorsággyűjtés az elkötelezett keresztény élethez és fontos döntésekhez.

Helyszín: Kalocsa, Asztrik tér 3.

Időpont: 2004. július 1., délelőtt–júl. 3., délutánig

Résztvevők: 18–30 éves lányok

Téma: Találkozás Istennel, elkötelezett keresztény élet

Vendéglátók, szervezők: A kalocsai iskolánövérök

További információ és jelentkezés telefonon: Klára nővérnél a 76/462-342-es vagy a 30/40-70-155-ös telefonszámon; **e-mail-ben:** a klara.nover@freemail.hu címen; **levélben:** a 6300 Kalocsa, Asztrik tér 3. címen Orsolya nővérnél.

A szentatyja új könyvének sikere

Vatikán: Az olasz könyvesboltokban a múlt héten a legkeresettebb könyv II. János Pál pápa *Keljetek föl, menjünk c.* műve volt. Az ANSA olasz hírügynökség statisztikáit több itáliai napilap közlése alapján állította össze. Mint már közöltük, a pápa könyvét a Mondadori Kiadó jelentette meg. Második helyen szerepel a Rizzoli Kiadó gondozásában boltokba került Oriana Fallaci *Az ész ereje c.* műve, majd következik két Mondadori kiadás: Brown: *A Vinci Codex* és Andrea Camilleri *Montalbano első nyomozása c.* kötete. ■ **VRMK**

Cikói találkozó

Mintegy ötvenen jöttek haza cikóiak és mócsényiek június 20-án Németországból, akiket 60 éve bérmáltak. A baráti találkozóra átmentek az ófaluiak is, hiszen a három falu fiataljait akkor együtt bérmálták. Cikón a kétnyelvű szentmisét Mayer Mihály megyéspüspök úr mutatta be, majd ezt követően ebéd, kötetlen beszélgetés, kulturális műsor várta a vendégeket.

Diplomaosztás a Teológiai Tanfolyamon

Június 5-én, szombaton délelőtt tartották meg a Tanfolyam évzáróját és búcsúztatták az intézmény végzős hallgatóit. A hálaadó szentmisét Góják János, a Tanfolyam igazgatója mutatta be. Beszédében a nap szentjére, Bonifácra utalva hangsúlyozta, hogy a végzősöknak, a kereszténységétől eltávolodott társadalomban kell hirdetni Krisztust, vállalva a megpróbáltatásokat. Ezután kis ünnepség keretében tizenketten oklevelet, mások pedig emléklapot kaptak. Horváth István kanonok búcsúztatójában arra figyelmeztette a végzős hallgatókat, hogy a Tanfolyamon szerzett ismereteiket a jövőben is gyarapítaniuk kell avégből, hogy munkájuk

eredményes és hatékony legyen. Az egyházmegyei Teológiai Tanfolyam Szalay János, a győri Hittudományi Főiskola tanárának kezdeményezésére indult és a kilencvenes évek elején nagy népszerűségnek örvendett. Jelentős szerepet játszott a világi hitoktatók képzésében.

Orgonakonzertek a Bazilikában

Július 2., péntek, 20.00

THOMAS WIKMAN orgona
(USA, Chicago)

FOUR HORNS ENSEMBLE

Műsor: J. S. Bach: c-moll passacaglia és fűga BWV. 582, Nun komm der Heiden Heiland BWV. 659, G-dúr fantázia BWV. 572; J. Molter: Quartett; A. Mitjusin: Concertino; J. Brahms: Prelúdium és fűga; Ch. Tournemire: In Festo Trinitatis/Tryptique; J. Langlais: Chant de joie; W. A. Lütgen: Quartett; Rimskij-Korsakov: Aria; R. Lind: Prelude on John Ireland's „Love unknown”; C. Franck: a-moll koral.

Július 22., csütörtök, 19.00
(Püspökvári Zenés Esték)

A „három tenor” – HORVÁTH ISTVÁN,
CSAJÁGHY SZABOLCS,
KARDOS ISTVÁN,
VERMES TÍMEA, PAPP KRISZTIÁN,
HORVÁTH KRISZTINA

Műsor: Th. Coltrau: Santa Lucia; L. Denza: Funiculi, funicula; E. di Capua: O sole mio; E. de Curtis: Addio a Surriento; A. L. Webber–T. Rice: Miért kell, hogy sírj, Argentína; A. Boubil–C. M. Schönberg: Senkim már; G. McDermot–Gragni: Jó reggelt holdfény; L. Bernstein: Ez idegen, ez ől, ha őlel; A. L. Webber: „Az operaház fantomja” – részlet; Dés L.: Nézz csak rám; B. Andersson–B. Ulveaus: Sakk – részlet. Információk a 72/513-030-as telefonon.

Ezüstmise

Huszonöt éve szentelték pappá Garadnay Balázst, Gál Pétert, Illés Albertet és dr. Vass Lászlót. Garadnay Ba-

lázs általános püspöki helynök június 20-án, vasárnap este 6 órakor a pécsi Bazilikában mutatta be ezüstmisét. A szentbeszédet Barsi Balázs ferences szerzetes mondta. Illés Albert S. J., a Szeged-csanádi Egyházmegyei Sze-minárium spirituálisa 20-án 10 órakor a kismányoki római katolikus templomban, este 6 órakor a nagymányoki templomban mutatta be ezüstmisét. Szentbeszédet mondott Salamon László teológiai tanár, karnagy.

Svájcban járt a pápa

Szombaton a fiatalokkal való találkozáson 14000 lelkes fiatal ünnepelte II. János Pál pápa érkezését. A vasárnapi szentmisére 50000 helyett jóval több mint 70000 ember gyűlt össze, többségében fiatalok. A svájci televízióban egy kilépett pap és apáca volt a kommentátor. Ennek megfelelően igencsak botrányos módon méltatták a pápalátogatást. Az egész látogatást megelőzően teológiai professzorok nyílt levélben tiltakoztak annak megtörténte ellen. Mindezek ellenére nagy örömmel és hálával fogadták a Szentatyát, aki nyilvánosan is megerősítette, hogy amíg az Úr erőt ad neki, nem vonul vissza. ■

JÓ HÍR
A PECSI EGYHÁZMEGYE LAPJA

Alapító: A pécsi megyéspüspök
Felelős szerkesztő: Fazekas Orsolya
Szerkesztőbizottság: Báling József, Czizglányi Zsolt, Garadnay Balázs, Gesztesy András, Góják János, Kvanduk Frigyes, Takács Gábor

Szerkesztőség:
7621 Pécs, Szent István tér 23.

E-mail: sajtoiroda@pphf.hu

Layout: Balázs András

Felelős kiadó: Fény Kft.

Pécs, Janus Pannonius u. 11.

Nyomda: EiterTM, Pécs

Készült: a *Dumantúli Napló*

Szerkesztőségének közreműködésével